

**ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK**

Tanulmány

Elemzés a 2014. évi költségvetési folyamatok makrogazdasági összefüggéseiről

Budapest, 2015. augusztus

Jóváhagyom:

Domokos László
Domokos László

Iktatószám: FV-0005-093/2015.

Készítette: Prof. Dr. Báger Gusztáv

dr. Pulay Gyula felügyeleti vezető

Közreműködött: dr. Zelei Andrásné

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	5
1. A tanulmány célja és módszere.....	8
2. A költségvetési folyamatok nemzetközi és hazai makrogazdasági környezete	9
2.1. A külső feltételek javulása.....	10
2.2. A gazdasági növekedés új jellemző vonásai.....	14
2.2.1. A beruházások alakulása.....	21
2.2.2. Fogyasztás, lakossági jövedelem.....	25
2.2.3. Foglalkoztatottság.....	28
2.2.4. Inflációs folyamatok.....	31
2.3. A kormányzati intézkedések hatása.....	34
2.3.1. Növekedési Hitelprogram.....	34
2.3.2. A devizahitelek helyzetének végleges rendezése	35
2.3.3. A Munkahelyvédelmi Akcióterv.....	37
2.3.4. Startmunka-program.....	38
2.3.5. A 2014. évi költségvetés teljesülésének az elősegítése	39
3. A költségvetési folyamatok elemzése	41
3.1. A központi alrendszer pénzforgalmi szemléletű hiányának alakulását befolyásoló tényezők.....	41
3.1.1. A centralizációs és újraelosztási arányok alakulása.....	41
3.1.2. A bevételek teljesülése.....	45
3.1.3. A kiadások teljesülése.....	51
3.1.4. A központi tartalékok felhasználása.....	58
3.2. A helyi önkormányzatok költségvetésének fő jellemző vonásai.....	59
4. Az ESA/EDP-egyenleg alakulása.....	64
5. Az államadósság alakulása.....	65
5.1. A GDP-arányos államadósság alakulása	65
5.2. A központi költségvetés adóssága szerkezetének átalakulása.....	67
5.3. A Stabilitási törvény szerinti adósságmutató alakulása.....	70
Melléklet.....	72

Vezetői összefoglaló

Az elmúlt évben a magyar gazdaság két szempontból is figyelmet érdemlő teljesítményt ért el: az egyik az EU átlagát messze meghaladó gazdasági növekedés, a másik a fejlődés fenntarthatóságának a megalapozása.

2014-ben a magyar 3,6%-os GDP növekedés Írországot követve a második leggyorsabb volt. A visegrádi országok közül hazánk a legjobb növekedési eredményt érte el. Ezzel a magyar GDP elérte a válság előtti, azaz a 2008. évi mértékét és újra közelített az EU átlagos fejlettségi szintjéhez. A világgazdaság növekedési teljesítménye 2014-ben – a 2013. évvel egyezően – 3,4% volt, a felzárkózó és fejlődő országokban pedig az előző évinél kisebb (5,5% helyett 4,6%) teljesítményt értek el. A fejlett ország-csoport teljesítményéhez jelentősen hozzájárult az euró-zóna 2014. évi GDP növekedési ütemének 1,3 százalékpontos (-0,4-ről 0,9%-ra történő) emelkedése, ezen belül Németország a 2013. évi 0,4% után 1,6%-os növekedést ért el.

Az elmúlt évi gyors növekedés elősegítette, hogy külső piacainak csak kismértékben javuló felvevő képessége ellenére külkereskedelmünkben az export volumene a tervezett 5,8%-ot mintegy 3 százalékponttal meghaladó mértékben, 8,7%-kal növekedett. Az import ezt meghaladó (10%-os) emelkedése ellenére külkereskedelmi mérlegben a GDP 7,4%-át kitevő többlet keletkezett, és a külső finanszírozási képesség magas maradt, 2014-ben a GDP 8,3%-a volt.

A 2014. évi gazdasági növekedés a gazdasági fejlődés fenntarthatóságának megalapozásában is előrehaladást hozott. E fejlődés területeit érintő változások közül következőket emeljük ki:

- A gazdasági növekedés szerkezete kiegyensúlyozottabbá vált. Míg korábban a nettó export volt a gazdaság növekedésének a legfontosabb – egyes években az egyedüli – tényezője, addig 2014-ben a belső kereslet bővülése eredményezte a gyors növekedést (a nettó export -0,3% volt). Kiemelendő a beruházások 11,7%-os rekord mértékű bővülése, aminek következtében a bruttó állóeszköz felhalmozás növekedése 2,6 százalékponttal járult hozzá a GDP 2014. évi növekedéséhez. E beruházási növekedés – Málta után – a második leggyorsabb volt az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott országok között.

A háztartási fogyasztás 1,7%-os bővülését a lakosság javuló jövedelmi helyzete alapozta meg, tekintettel arra, hogy a bérek és a nyugdíjak növekedtek, az infláció viszont alacsony volt. A háztartások anyagi helyzetét jelentős mértékben könnyítette a lakossági hitelek

tisztességtelen többletterheinek visszamenőleges rendezése, a devizahitelek forintosítása is. Ez utóbbi által az érintett lakosság megszabadult a devizahitelekkel járó árfolyamkockázattól.

A gazdaság kiegyensúlyozottabbá válását mutatja az is, hogy a GDP növekedéséhez a termelőágazatok mindegyike hozzájárult, a keletkezett többlet-jövedelemből pedig a vállalatok, a háztartások és az államháztartás egyaránt részesedett.

- 2014-ben 6 milliárd euró volt az elszámolt Európai Unió transzferek egyenlegének összege, mintegy félmillió euróval nagyobb, mint az előző évben. Magyarország az Európai Unió tagságából kifolyólag 2014-ig 28,9 milliárd euró nettó uniós forrásban részesült, és ennek közel 70%-a a 2010-2014 közötti időszakban került lehívásra.
- A foglalkoztatottak száma 2014-ben 5,4%-kal (208 ezer fő) bővült és ezzel meghaladta a 4,1 millió főt. A növekedésben a versenyszféra játszotta a főszerepet. A 15-64 évesek foglalkoztatási aránya 2014-ben 3,7 százalékponttal (a 2013. évi 58,1%-ról 61,8%-ra) emelkedett.

A gazdaság dinamizálását segítő központi intézkedések közül a devizahitelek helyzetének rendezését, a Növekedési Hitelprogramot és a Munkahelyvédelmi Akciótervet emeljük ki.

A gazdasági fejlődés fenntarthatóságát segítette elő a költségvetési hiány kedvező alakulása is. 2014-ben a költségvetési deficit – az uniós módszertannal számolva – a tervezett 2,9%-kal szemben a GDP 2,6%-át tette csak ki. Elsősorban a vártnál jóval erőteljesebb gazdasági növekedésből és a gazdaság kifehéredéséből származó többletbevételeknek volt köszönhető a kedvező egyenleg. Mind a pénzforgalmi, mind az ESA/EDP szerinti hiány kisebb lett a vártnál.

A kedvező költségvetési egyenleg 2014-ben az előző évinél kis mértékben nagyobb centralizációs arány (47,6%) és újraelosztási arány (50,1%) mellett alakult ki. A magyar újraelosztási arány mintegy 1,1 százalékponttal meghaladta az euró-zóna értékét. A visegrádi országokban az újraelosztás mértéke a magyarországinál jelentősen alacsonyabb: Szlovákiában és Lengyelországban 41,8%, valamint a Cseh Köztársaságban 42% volt.

Az újraelosztási arány Magyarországon annak ellenére magas volt, hogy a társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatásokra fordított kiadások aránya 2014-ben tovább csökkent. E mögött ugyanis nem az általános megszorítás, hanem egy paradigmaváltás áll, amelynek legfőbb vonásai a következő változásokban mutatkoznak meg:

- a szociális „*segély helyett munka*” elvének fokozatos alkalmazása révén a szociális kiadások részaránya csökkent, mivel a közfoglalkoztatás támogatását nem a jóléti, hanem a gazdasági funkciók között kell elszámolni;
- a munkahelyek megőrzését elsősorban nem támogatásokkal, hanem a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében nyújtott adó- és járulékkedvezményekkel ösztönzik, amelyek nem jelennek meg kiadásként a gazdasági funkciók között;
- a családokat nem a családi pótlék emelésével, hanem a gyermekek utáni adókedvezmény kiterjesztésével segíti a kormányzat, a családi adókedvezmények összege azonban nem jelenik meg a jóléti funkció kiadásai között.

A költségvetés kiadási szerkezetének változása tükrözi a kormányzat aktívabb gazdasági szerepvállalását és az uniós források nagyobb arányú felhasználását is.

Az önkormányzati alrendszer finanszírozása 2014-ben megszilárdult. A költségvetési kiadások szerkezete az önkormányzati alrendszerben is úgy változott meg, hogy a jóléti funkciók kiadásai arányukban csökkentek, a gazdasági funkciók és az (állami) működési funkcióhoz tartozó dologi és felhalmozási kiadások pedig nőttek.

A tervezetnél kisebb államháztartási hiány – értelemszerűen – kedvezően hatott az államadósság alakulására is. Ennek ellenére a központi költségvetés bruttó forint- és devizaadóssága 2014-ben 1 882,5 milliárd forinttal nőtt, részben az önkormányzati adósság, részben pedig vállalati adósság átvállalása következtében. Az előbbi azonban nem növelte a kormányzati szektor adósságát. Az államadósságot több mint 500,0 milliárd forinttal növelte a forint árfolyamának romlása. Az uniós módszertan szerint számított GDP-arányos államadósság (adósságráta) 2014. év végére 76,9%-ra csökkent. Még kedvezőbben alakult a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény (Stabilitási törvény) szerint számított államadósság-mutató, mivel az kiszűri a forint árfolyama romlásából eredő adósságnövekedést. Az államadósság-mutató értéke a 2013. évi 76,6%-ról 2014. évre 74,1%-ra, azaz 2,5 százalékponttal csökkent. Ezen belül a központi alrendszer adóssága a GDP arányában 1,1 százalékponttal, az önkormányzati alrendszeré 1,5 százalékponttal csökkent, a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezetek adóssága 0,1 százalékponttal nőtt. Összességében megállapítható, hogy az államadósság-mutató csökkenésével kapcsolatban az Alaptörvényben meghatározott alkotmányos követelmény teljesült.

1. A tanulmány célja és módszere

A 2014. évi központi költségvetés végrehajtásának ellenőrzéséről szóló ÁSZ jelentés (Jelentés) elsősorban arra fókuszál, hogy a központi költségvetés bevételi és kiadási előirányzatainak teljesítése, az ezekkel való gazdálkodás megfelelt-e a jogszabályi előírásoknak, hogy a törvényjavaslat valóságúen mutatja-e be a költségvetés végrehajtására vonatkozó pénzügyi adatokat, információkat. Kitér arra is, hogy a költségvetés végrehajtásáról készített törvényjavaslat tartalma, szerkezete megfelel-e a törvényi előírásoknak, hogy az Alaptörvény és a Stabilitási törvény államadósságra vonatkozó előírásai érvényesültek-e. A Jelentés a megfelelőségi ellenőrzés módszerének alkalmazásával ad választ ezekre a kérdésekre. Fő célja, hogy az Országgyűlés minél megalapozottabban dönthessen a zárszámadás elfogadásáról.

A zárszámadás kapcsán azonban az országgyűlési képviselők és a szakmai közvélemény részéről nemcsak az a kérdés fogalmazódik meg, hogy a költségvetés végrehajtásáról szóló számok megbízhatóak-e, hanem az is, hogy 2014-ben

- a bevételek alakulását milyen gazdasági tényezők alakították;
- a költségvetési kiadások milyen gazdasági, társadalmi változásokat eredményeztek;
- a költségvetési egyenleg milyen összefüggések eredményeként lett a tervezettnél kedvezőbb.

A jelen tanulmány – az ÁSZ tanácsadó szerepével összhangban – ezekre a kérdésekre keresi a választ, természetesen nem a teljesség igényével. A tanulmány készítése során felhasználtuk az ellenőrzés során bekért adatokat, és törekedtünk arra, hogy a Jelentésben és a tanulmányban felhasznált adatok összhangban legyenek. (Az adatok kisebb mértékű eltérése abból adódik, hogy egyes részletes elemzéseket a zárszámadási törvényjavaslat egy korábbi tervezetében szereplő adatok alapján tudtuk csak elvégezni.) Ugyanakkor a tanulmány elkészítéséhez hazai és nemzetközi statisztikai adatokat is felhasználtunk. A gazdasági, társadalmi összefüggések bemutatása érdekében az elemzés nem szorítkozik egyetlen év adataira, hanem igyekeztünk a középtávon jelentkező tendenciákra is felhívni a figyelmet.

A tanulmány a közgazdasági elemzés eszközeivel készült. Következésképpen a bemutatott összefüggések nem tekinthetők az Állami Számvevőszék ellenőrzési megállapításainak, azok a tanulmány szerzőinek a véleményét tükrözik.

Abban a reményben adjuk át az Országgyűlés részére ezt a tanulmányt, hogy a költségvetési folyamatok és arra ható makrogazdasági tényezők bemutatásával hozzá tudunk járulni a jó kormányzáshoz, vagyis ahhoz, hogy az Országgyűlés költségvetési ügyekben minél tájékozottabb döntéseket hozzon.

2. A költségvetési folyamatok nemzetközi és hazai makrogazdasági környezete

A költségvetés bevételeire és kiadásaira, az államháztartási egyensúlyra, valamint az adósság alakulására jelentős hatást gyakorló makrogazdasági folyamatok összefoglaló jellegű áttekintéséhez a legfontosabb indikátorokat az **1. sz. táblázat** tartalmazza. Az adatgyűjtés 2015. június 10-én zárult le.

1. sz. táblázat

A főbb makrogazdasági mutatók alakulása

Megnevezés	2012 tény	2013 tény	2014 terv	2014 tény
			Költségvetési törvényjavaslat	
A növekedés és forrásai: százalékos változás változatlan áron				
GDP növekedése	-1,7	1,5	2,0	3,6
Belföldi felhasználás	-3,5	1,2	2,2	4,3
Háztartások fogyasztása	-1,7	0,2	1,5	1,6
Ebből: háztartások fogyasztási kiadása	-1,7	0,1	1,9	1,7
Közösségi fogyasztási kiadás	0,1	5,0	0,0	2,0*
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-3,8	5,2	5,9	11,7
Export	2,0	5,0	5,8	8,7
Import	0,1	4,8	6,2	10,0
Pénzügyi egyensúly mutatói: a GDP %-ában				
Államháztartás egyenlege (pénzforgalmi)	-1,8	-2,8	-3,1	-2,3
Kormányzati szektor egyenlege (EDP)	-2,1	-2,2	-2,9	-2,6
Bruttó államadósság (EDP)	79,8	79,2	79,1**	76,9
Folyó fizetési mérleg egyenlege	1,9	4,1	3,3	4,2

Forrás: KSH, Eurostat, NGM (2014. április és 2015. április)

* Kormányzat és háztartásokat segítő nonprofit intézmények együtt.

** A 2014-2017 Konvergencia programban szereplő előrejelzés előrejelzése

A költségvetési folyamatok szempontjából az indikátorok többsége jelentősen javuló makrogazdasági környezetről tájékoztat. Ennek legfontosabb alakító tényezői a következők voltak:

- a külső gazdasági feltételek javulása;
- a növekedés szerkezetének kiegyensúlyozottabbá válása;
- a kormányzati intézkedések gazdasági hatásai, és

- a gazdasági szereplők pozitív várakozásai.

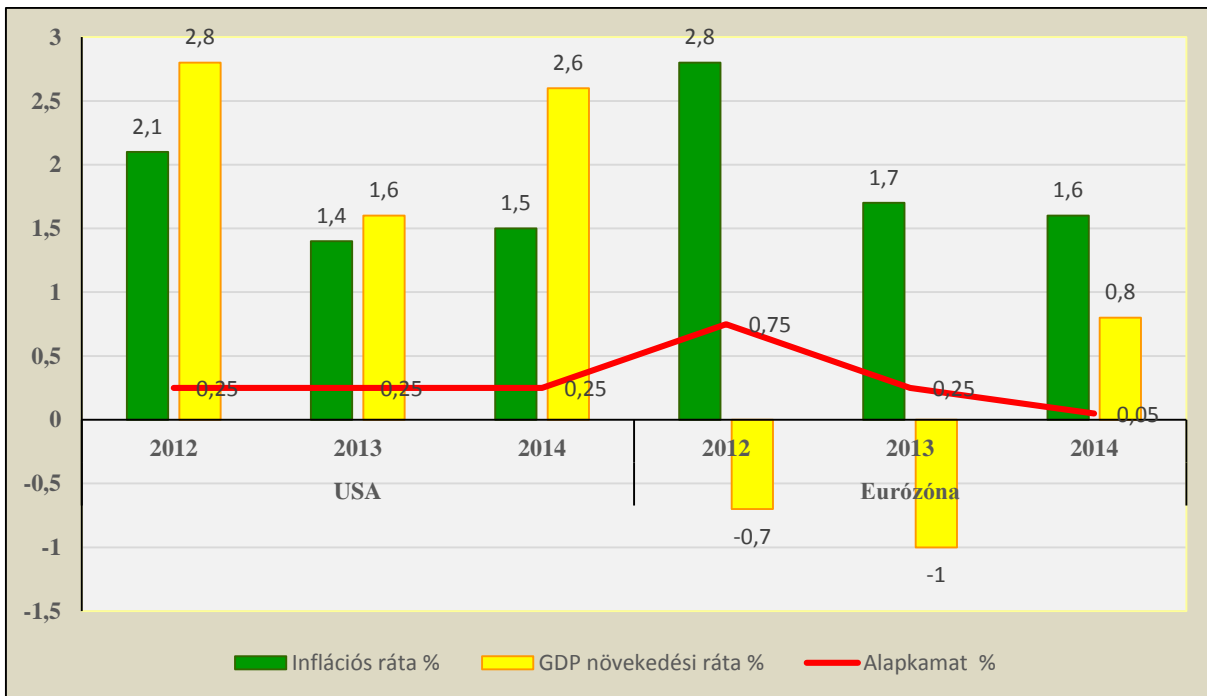
2.1.A külső feltételek javulása

A globális gazdaság GDP növekedési teljesítménye 2014-ben – a 2013. évvel egyezően – 3,4% volt. A növekedés azonban a fejlett országokban az előző évinél (1,4%) nagyobb (1,8%) volt, miközben a felzárkózó és fejlődő országok az előző évinél kisebb (5,5% helyett 4,6%) teljesítményt értek el.

A fejlett országok közül az Egyesült Államok növekedése kismértékben tovább gyorsult (2,4%-ra), de annak ütemét meghaladta az Egyesült Királyság (2,6%), Kanada (2,5%) és az ún. egyéb fejlett országok (2,8%) teljesítményének bővülése. A fejlett ország-csoport teljesítményéhez jelentősen hozzájárult – a magyar gazdaság számára különösen fontos – euró-zóna GDP növekedési ütemének 1,3 százalékpontos (-0,4-ről 0,9%-ra történő) emelkedése, jöllehet az euró-zóna növekedése továbbra is visszafogott. Ezen belül Németország a 2013. évi 0,4% helyett 1,6%-os növekedést ért el. Az euró-zóna és az USA három makrogazdasági jellemzőjének (növekedés, infláció, alapkamat) alakulását az **1. sz. ábra** mutatja be.

1. sz. ábra

A makrogazdasági környezet alakulása az USA-ban és az euró-zónában

A felzárkózó és fejlődő ország-csoporton belül 2014-ben érzékenyen mérséklődött Oroszország növekedése a 2013. évi 1,3%-ról 0,6%-ra. Továbbá az ASEAN-5 országoké¹ 5,2%-ról 4,6%-ra, miközben a csoportban Kína GDP növekedése 7,8%-ról 7,4%-ra csökkent, ugyanakkor Indiáé 6,9%-ról 7,2%-ra nőtt. Latin-Amerikában és a Karib-tengeri övezetben a GDP teljesítmény a 2013. évi 2,9%-ról 1,3%-ra, benne Brazíliaé pedig 2,7%-ról 1,3%-ra mérséklődött.

A globális növekedést 2014-ben befolyásoló tényezők között – az IMF értékelése szerint – olyan közép- és hosszú távú trendek játszottak meghatározó szerepet, mint a lakosság előregedése és a csökkenő potenciális növekedés, a globális sokkok (például az alacsony világpiaci kőolajárak), és sok ország esetében a specifikus, illetve regionális tényezők (például a geopolitikai feszültségek, a válságkezelés hatásai és az árfolyam-ingadozások az alkalmazott monetáris politikával összefüggésben). E trendek és tényezők 2014-ben és középtávon eltérő hatásokkal jártak, illetve járnak a különböző ország-csoportok esetében.

Az elmúlt évben az euró-övezet számára még jelentős erőfeszítést igényelt az olyan feladatok megoldása, mint a strukturális problémák, a magas adósság és a munkanélküliség, továbbá az a körülmény, hogy csak lassan indult el a bizalmi indexek javulása.

E globális GDP növekedési környezetből kiemelkedik Magyarország 2014. évi 3,6%-os teljesítménye, mivel a magyar növekedési ütem meghaladta a globális gazdaság és – a világgazdasági régiók közül a Felzárkózó és Fejlődő Ázsia (6,8%) és a Szub-Szaharai Afrika (5%) kivételével – a többi világrégió növekedési ütemének a nagyságát. Az Európai Unióban pedig Magyarország Írország (4,8%) után a második, a visegrádi országok közül pedig a legjobb növekedési eredményt érte el. Gazdaságunkban a GDP nagysága elérte a globális pénzügyi válság előtti, azaz a 2008. évi szintet és újra közelített az EU átlagos fejlettségi szintjéhez.

A gyors növekedés elősegítette, hogy külső piacainak csak kismértékben javuló felvevő képessége ellenére az ország külkereskedelmi forgalma igen kedvezően alakult. 2014-ben a magyar export volumene a tervezett 5,8%-ot mintegy 3 százalékponttal meghaladó mértékben, 8,7%-kal, az importé pedig 10%-kal növekedett. Az import tervezetthez képest bekövetkezett gyorsabb növekedésben különösen a beruházások dinamikus felfutása játszott szerepet, ami a gép- és berendezés-beruházások importjának 24%-os bővülését eredményezte.

A magyar gazdaságot jellemző magas külkereskedelmi nyitottság mellett a javuló cserearány is hozzájárult ahhoz, hogy a külkereskedelmi mérlegben a 2013-as évet is meghaladó 2363,0 milliárd

---

¹ Indonézia, Malajzia, Thaiföld és Vietnám.

forint kiviteli többlet keletkezett, ami a GDP 7,4%-át teszi ki. Ez a kiviteli többlet úgy jött létre, hogy az előző évhez képest az EU-28 ország-csoporttal folytatott külkereskedelmi termékforgalom kiviteli többlete, főleg az új tagállamok esetében csökkent. Ez a változás az új tagállamok esetében annak a következménye, hogy 2014-ben az ide irányuló termékkivitel csak 1,2%-kal nőtt a behozatal 10,4%-os bővülésével szemben. Az ázsiai országok esetében viszont a magyar kivitel 9%-os visszaesése járult hozzá a 2014. évi behozatali többlet növekedéséhez.

A külkereskedelmi termékforgalom országok szerinti alakulását elemezve megállapítható, hogy a fontosabb országok közül 2014-ben az exportunk

- 20%-nál gyorsabban nőtt Belgium (24,1%) és az Egyesült Államok (20,2%) felé;
- 10-20% közötti mértékben növekedett Japán (17,8%), Portugália (15,5%), Koreai Köztársaság (12,5%), Spanyolország (10,8%), Dánia (10,6%) és Németország (10,5%) irányába.

Ami a behozatal ütemét illeti,

- a legnagyobb mértékben Franciaországból (30,9%), Koreai Köztársaságból (24,6%), Horvátországból (22,8%) és Malaysiából (20,5%) bővült;
- 10-20% közötti mértékben nőtt Finnországból (19,6%), Romániából (19,1%), Spanyolországból (16,2%), Portugáliából (16,1%), Csehországból (16,1%), Ausztriából (14%), Belgiumból (13,3%), Lengyelországból (12,3%), Szlovéniából (12%) és Dániából (11,6 %).

A külkereskedelmi áruforgalom aktívuma nagy szerepet játszott abban, hogy a folyó fizetési mérlegben a 2013. évi (4,1%) után 2014-ben (4,2%-os) GDP-arányos többlet keletkezett. Magyarország már 2010-ben kikerült az ún. ikerdeficit állapotából, amelyet az államháztartási egyenleg magas hiánya és egyidejűleg a folyó fizetési mérleg szintén magas deficitje jelez. Akkor azonban ezt elsősorban a belső fogyasztás és ennek következtében az import visszaesése eredményezte. 2014-ben azonban a belföldi felhasználás gyors növekedése ellenére sem romlottak nemzetközi pozícióink, sőt még kismértékben javultak is. Az ún. külső finanszírozási képesség² 2014-ben 8,3%-ot tett ki, ami 0,1%-kal, illetve 0,7%-kal volt magasabb a 2013. évi értékeknél. A jövőbeni gazdasági növekedés szempontjából is biztató, hogy a belső felhasználás növekedése nem jár együtt a külső finanszírozási pozíció romlásával.

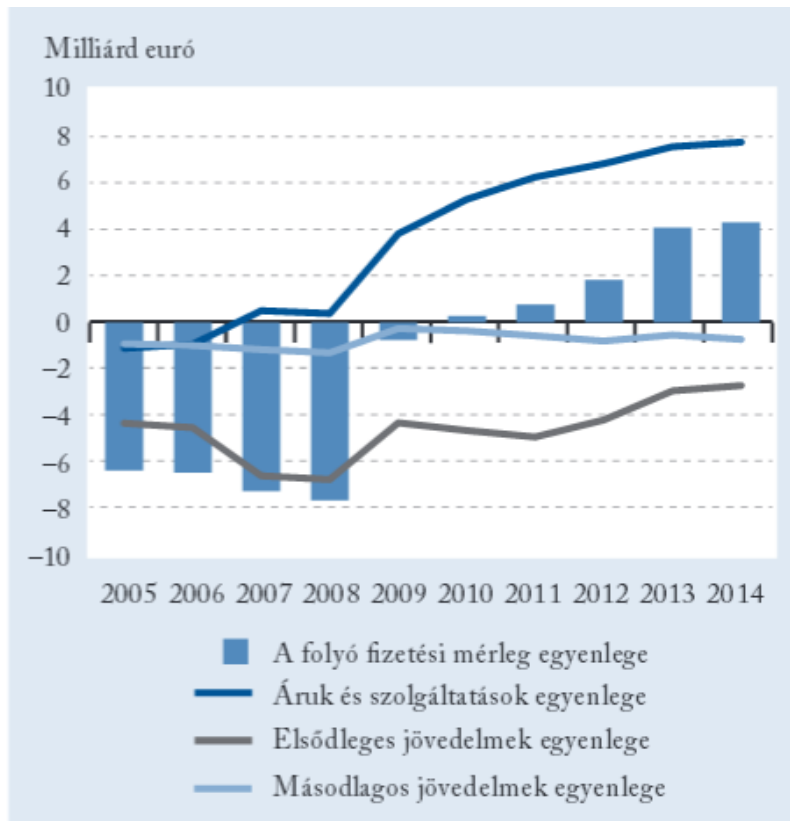
---

² A folyó fizetési mérleg egyenlegének és a tőkémérleg egyenlegének az összege.

A folyó fizetési mérleg egyenlegének és fő összetevőinek alakulásáról a **2. sz. ábra** tájékoztat.

2. sz. ábra

A folyó fizetési mérleg és összetevői

Forrás: KSH

Mint látható a 2005-2008 közötti időszakban a folyó fizetési mérleg hiánya nagy és növekvő volt, 2010-ben az egyenlege pozitív lett (274,0 millió euró), ami 2014-ben már 4,3 milliárd eurós – a 2013. évit 229,0 millióval meghaladó – többletre nőtt:

- ebből az áruk és szolgáltatások egyenlegének 2014. évi többlete 7,7 milliárd euró volt, kismértékben 203 millió euróval meghaladta az előző évit.
- az elsődleges jövedelmek egyenlege viszont 2014-ben 2,7 milliárd eurónyi nettó forráskiáramlást jelzett, ami 228,0 millió euróval volt kisebb a 2013. évinél. E jövedelmek között a munkavállalói jövedelmek, a külföldön dolgozó magyaroktól érkező bevételek 2012-2013-ban jelentős mértékben nőttek, 2014-ben azonban többletük stagnált, mintegy 2,2 milliárd euró volt.

- a másodlagos jövedelmek, azaz a nem-termelési tényezők tulajdonlásával kapcsolatban keletkező jövedelmek (például transzferek) egyenlege 2014-ben 202,0 millió euróval meghaladta a 2013. évi 530,0 millió eurós hiányt.

A felhalmozási számlákat összesítő tőkemérleg 2014. évi egyenlegének aktívuma 4,3 milliárd euró volt, ami 673,0 millió euróval volt nagyobb a 2013. évinél.

A tőkemérleg és a folyó fizetési mérleg egyenlegeiből adódó ún. külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség nagysága 2014-ben 8,6 milliárd euró volt. Így folytatódott az a 2009 óta fennálló trend, melyet a finanszírozási képesség fennállása jellemez szemben a korábbi évek 6,0-7,0 milliárd eurónyi összegű külső finanszírozási hiányával (igényével). Kiemelkedő jelentőségű a nemzetgazdaság számára, hogy 2014-ben 6,0 milliárd euró volt az elszámolt uniós transzferek egyenlegének összege, mintegy félmillió euróval nagyobb, mint az előző évben.

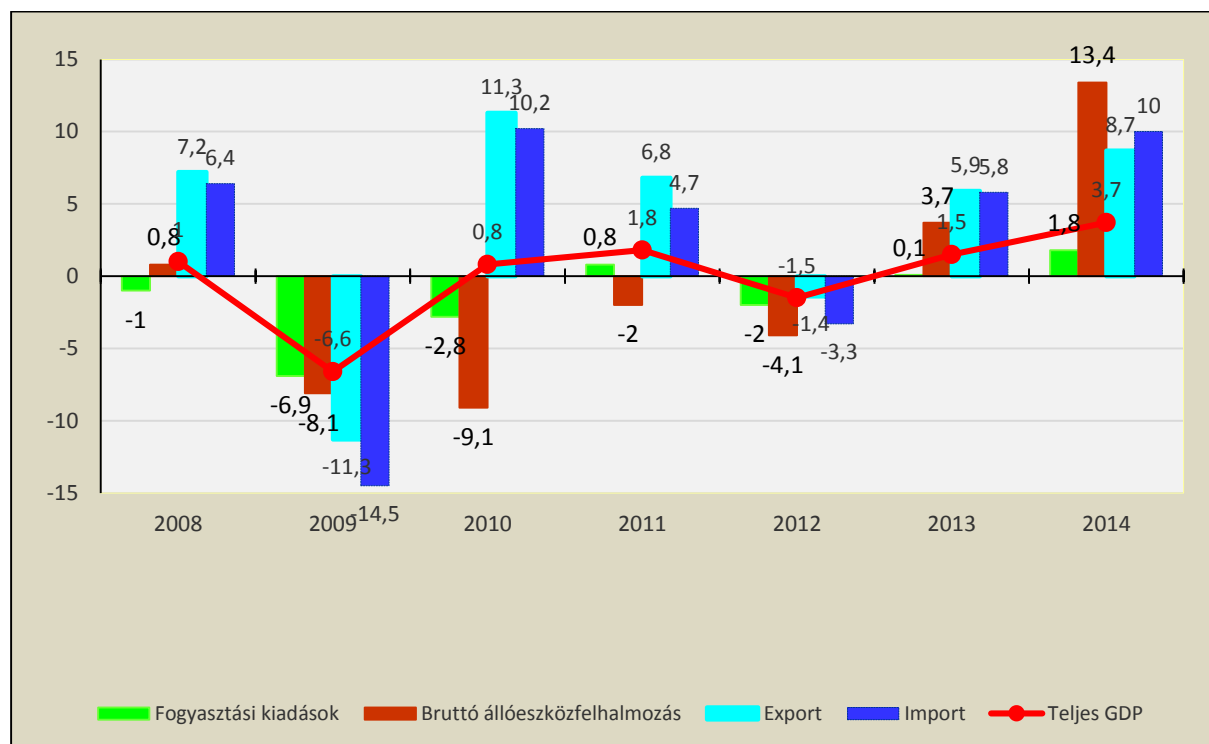
2.2. A gazdasági növekedés új jellemző vonásai

A magas dinamika mellett a 2014. évi GDP növekedés két jellemzőjét célszerű még kiemelni:

- a növekedés szerkezete az előző évekhez, de még a 2013. évihez képest is a végső felhasználási, a termelési és a jövedelmi oldalon egyaránt kiegyensúlyozottabb lett;
- a potenciális növekedés mértékének emelkedése ellenére szűkült a kibocsátási rés.

A GDP növekedésének tényezőit a felhasználási, a termelési és a jövedelmi oldalon egyaránt vizsgálhatjuk. A felhasználási oldalon a legjelentősebb változás 2014-ben a belső keresleti tényezők szerepének meghatározóvá válása volt. Mint az az **1. sz. táblázatból** leolvasható 2014-ben a háztartások fogyasztási kiadása 1,7%-kal, a közösségi fogyasztási kiadás 2%-kal, a bruttó állóeszköz-felhalmozás pedig 11,7%-kal nőtt. Természetesen az élénkülő belföldi kereslet növelte az importot is, ami különösen erőteljesen nyilvánult meg a berendezés-beruházások – fentebb már említett – 2014. évi 24%-os bővülésében. A belföldi felhasználás dinamikus növekedése együtt járt azzal, hogy a behozatal nagyobb összeggel nőtt, mint a kivitel, azaz nettó import keletkezett, ami a GDP növekedése szempontjából negatív hozzájárulást (-0,4 százalékpontnyi) hozzájárulást jelentett, annak ellenére, hogy a külkereskedelmi egyenleg aktív maradt. 2010 és 2013 között a nettó export volt a gazdasági növekedés meghatározó tényezője (lásd a **3. sz. ábrát**).

A GDP növekedésének szerkezete (% pont)

Forrás: KSH

A végső felhasználási tényezők alakulása szempontjából figyelemre méltó a növekedési szerkezet változásának hasonlósága Magyarországon és az Európai Unióban (lásd a **2. sz. táblázatot**). Az adatok azt mutatják, hogy 2014-ben az EU-28-ban is nettó import valósult meg, és a belföldi végső felhasználás hozzájárulása a GDP növekedéséhez 1,9 százalékponttal nőtt az előző évhez képest szemben a 2,3 százalékpontos magyar adattal. Az euró-zónában 2014-ben – az EU 28 országánál a lassúbb növekedéssel összefüggésben – kisebb (0,8 százalékpont) volt a belföldi végső felhasználás hozzájárulása a növekedéshez.

A GDP növekedésének tényezői Magyarországon és az Európai Unióban
(százalékpont)

	2010	2011	2012	2013	2014
Belföldi végső felhasználás					
Magyarország	-3,7	-0,9	-1,9	1,4	3,7
Európai Unió	0,7	0,6	-0,1	-0,4	1,5
Ebből: Euró-zóna	0,6	0,4	-1,5	-0,8	0,8
Készletváltozás					
Magyarország	3,8	0,4	-1,6	-0,7	0,4
Európai Unió	1,0	0,2	-0,6	0,0	0,0
Ebből: Euró-zóna	0,9	0,3	-0,8	0,0	-0,1
Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege (nettó export/import)					
Magyarország	0,9	2,1	1,7	0,4	-0,4
Európai Unió	0,4	0,9	1,1	0,4	-0,1
Ebből: Euró-zóna	0,6	0,9	1,5	0,4	0,1

Forrás: NGM, European Commission 2015.

A GDP változásához való hozzájárulás termelési oldali elemzése alapján megállapítható, hogy elsősorban a termelő ágazatok támogatták a gazdaság teljesítményét, és e téren szintén stabil szerkezet alakult ki. A GDP változásához 2014-ben a fő ágazatok közül az ipar 1,3, az építőipar 0,4, a mezőgazdaság 0,3, a szolgáltatások 1,1 százalékponttal, a termékadók pedig 0,5 százalékponttal járultak hozzá (**4. sz. ábra**).

A növekedés összetevői között az ipar hozzáadott értéke 2014. IV. negyedévében az előző évihez képest³ 5,3%-kal bővült, elsősorban a feldolgozóipar 5,5%-os növekedésének, azon belül az autóiipari fejlesztéseknek és a hozzákapcsolódó beszállító ágazatok növekedésének köszönhetően. Az építőipar bruttó hozzáadott értéke 6,2%-kal nőtt. A mezőgazdaság teljesítménye 12,1%-kal emelkedett. A szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke együttesen 2,4%-kal bővült. A szolgáltató ágak közül kiemelkedik:

- a kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás hozzáadott értékének 4,6%-os emelkedése;
- a szállítás, raktározás ág 4,7%-os teljesítménye;
- az információtechnológiai szolgáltatások bővülése következtében az információ, kommunikáció ágazat hozzáadott értékének 2,3%-os növekedése;

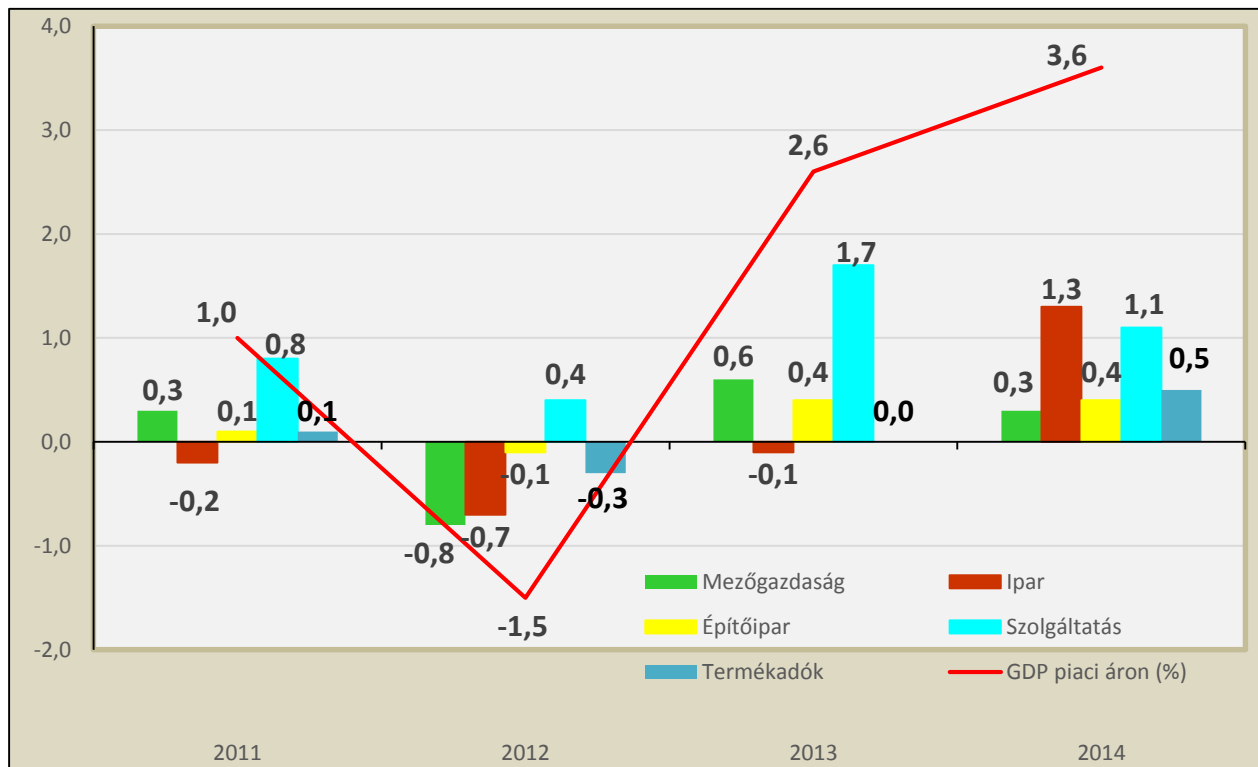
³ Pontos évek adatok még nem állnak rendelkezésre, de a IV. negyedévi adat éves összehasonlítása jól tükrözi az év során lejátszódott folyamatokat.

- a szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenység együttes hozzáadott értékének 3,7%-os bővülése;
- a pénzügyi, biztosítási tevékenység hozzáadott értékének 0,5%-os csökkenése, mivel a vállalatok növekvő hitelfelvétele nem tudta ellensúlyozni a háztartások hitelállományának mérséklődését. A biztosítók teljesítménye a közel azonos szerződésállomány miatt számottevően nem változott, valamint
- a közigazgatás, oktatás, egészségügy együttes teljesítményének 0,3%-os csökkenése.

4. sz. ábra

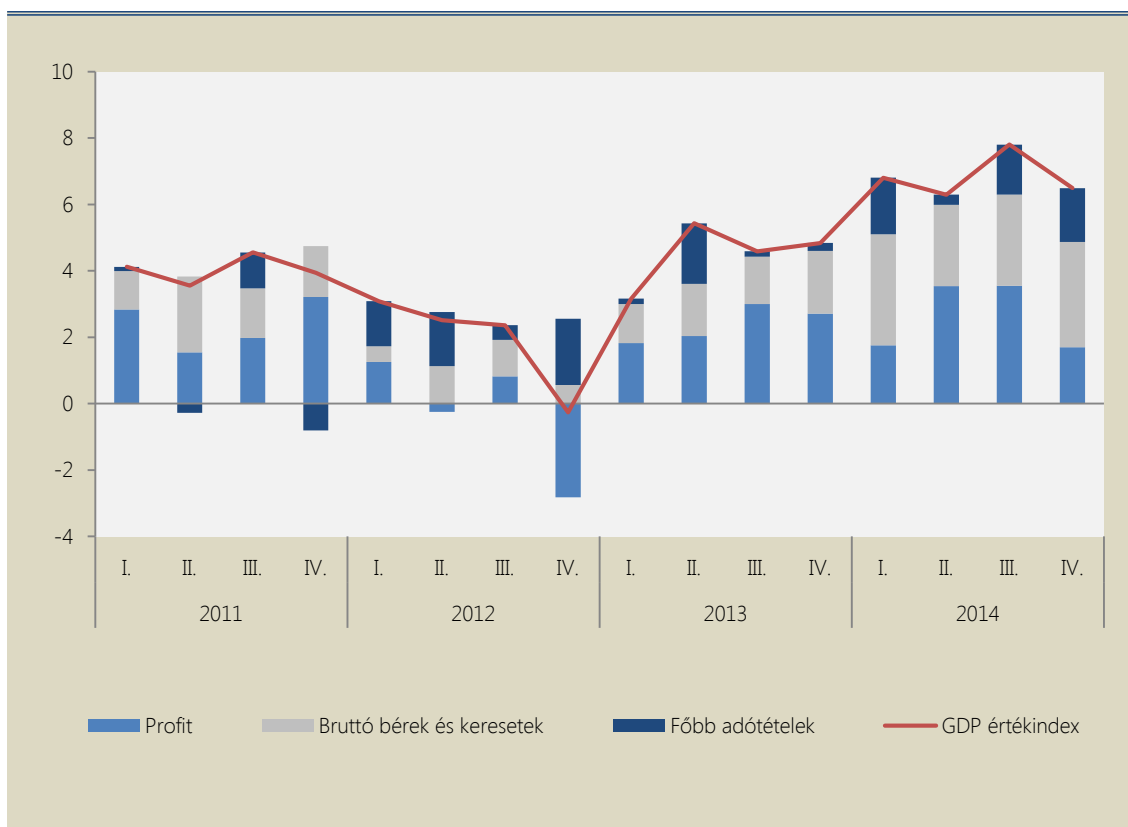
A GDP változásához való hozzájárulás, termelési oldal
(%, százalékpont)

Forrás: KSH.

A GDP változásának a jövedelmek oldaláról történő elemzése azt mutatja meg, hogy a termelési tényezők (a tőke és a munka), illetve az adókon keresztül az állam milyen mértékben részesültek a gazdasági növekedésből. Az NGM modellszámítása segítségével át tudjuk tekinteni, hogy az elmúlt négy évben a GDP változása miként érintette a jövedelmeket (lásd az 5. sz. ábrát).

**A folyó áras GDP-változás dekompozíciója, jövedelemoldal
(Növekedési hozzájárulások, százalékpont)**

Forrás: KSH adatai alapján, NGM számítás.

Megjegyzés: A profit alatt a bruttó működési eredményt, a főbb adótételek alatt pedig a nettó termék- és termelési adókat értjük.

Az ábra azt mutatja, hogy 2012-ben – a költségvetési konszolidációs törekvésekkel összhangban – az adóbevételek részesedése nőtt meg, elsősorban a profit kárára. A további két évben is jelentős volt az állam részesedése a megtermelt többletjövedelmekből, ami oka és következménye is az államháztartási egyensúly javulásának. 2013-ben mindkét termelési tényező részesült a gazdasági növekedésből, de a tőke részesedése nőtt jobban. Míg 2014-ben a munka részesedése nőtt a legdinamikusabban. A negyedéves adatokból kiolvasható, hogy 2013 első negyedétől kezdve javult a profitabilitás, ami néhány negyedévvvel később a munkakereslet erősödését is maga után vonta. A belső kereslet folyamatos élénkülésére a vállalati szektor szereplői a termelőkapacitások bővítésével reagáltak, és a növekedési kilátások javulása mind a tőke-, mind a munkajövedelmek arányának növekedésével párosult. Az adatoknak ez az értelmezése összhangban van azzal, hogy

2014-ben a bruttó bérek nagysága és a foglalkoztatottak száma egyaránt jelentősen bővült, amit a versenyszféra is érdemben támogatott. Az adótételek viszonylag magasabb részesedése pedig leginkább a belső kereslet élénkülésével magyarázható. A GDP jövedelemoldali elemzése megerősíti, hogy a növekedés szerkezete kiegyensúlyozottabb lett Magyarországon, hiszen mindhárom jövedelemtulajdonos helyzete jelentősen javult. Ennek háttérében elsősorban az áll, hogy az ágazatok széles körében nőtt a munkavállalói jövedelem és a profitabilitás. A kedvező trendet támogatja, hogy a belső kereslet élénkülésével párhuzamosan a vállalati szektor fokozza termelését, ami azonban nem csak profitabilitását javítja, hanem többlet munkaerőigényt is támaszt. Mindez azt jelenti, hogy a magyar gazdaság növekedéséből, a keletkezett többletjövedelemből a vállalati, a háztartási és az állami szektor egyaránt részesedik.

A felgyorsult gazdasági növekedés másik fontos új jellemző vonása, hogy nőtt a potenciális növekedés és szűkült a kibocsátási rés.

Mint ismeretes, a globális pénzügyi válság hatására a gazdaság növekedési teljesítménye 2009-ben az éves potenciális növekedési ütem alá csökkent az Európai Unió egészében. A 2013. évi és különösen a 2014. évi kiemelkedő magyar növekedési teljesítmények azonban az éves potenciális növekedési ütem emelkedését eredményezték: a 2011. évi 0,4% és a 2012. évi 0,7% után mértéke 2013-ban 0,9%-ra 2014-ben pedig 1,6%-ra nőtt (**3. sz. táblázat**). A 2014. évi potenciális növekedés legnagyobb mértékben a hatékonyságból eredő növekedési többletből (0,9%) származott, de jelentős szerepet játszott a tőkefelhalmozás (0,4%) és a foglalkoztatottság bővülése (0,3%) is.

A 2015-2018. évi Konvergencia Program a ciklikusan igazított egyenleg számításához 0,49 nagyságú együtthatót használ, amely megfelel az EU által elfogadott módszertannak. Ez az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,49 százalékponttal változik akkor, ha a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól. Tekintve, hogy 2014-ben a tényleges gazdasági növekedés meghaladta a potenciális növekedés ütemét, ebben az évben a negatív kibocsátási rés jelentősen kisebb, -2,8% volt, mint 2012-ben (-4,8%) és 2013-ban (-4,6%), és így a gazdaság kibocsátása közelebb került a potenciális növekedési ütemhez. Ennek következtében a ciklikusan igazított egyenleg is közelebb került a tényleges költségvetési egyenleghez.

3. sz. táblázat

Ciklikus folyamatok és strukturális egyenleg (a GDP %-ában)

	2011	2012	2013	2014
Gazdasági növekedés	1,6	-1,7	1,1	3,6
Potenciális növekedés	0,4	0,7	0,9	1,6
Ebből: Munka	0,3	0,4	0,6	0,3
Tőke	0,2	0,1	0,2	0,4
Hatékonyság	-0,1	0,1	0,1	0,9
Kibocsátási rés	-2,6	-4,8	-4,6	-2,8
Kormányzati szektor egyenlege	4,3	-2,1	-2,2	-2,6
Ciklikusan kiigazított egyenleg	n.a.	n.a.	0,0	-1,2
Nettó egyszeri tételek*	n.a.	n.a.	0,2	0,3
Strukturális egyenleg	n.a.	n.a.	-0,2	-1,5

* A pozitív szám az egyenleget javító tételt jelent.

Forrás: NGM számítás.

A strukturális hiány, amely a költségvetési egyenleget a gazdasági cikluson (ciklikusan igazított egyenlegen) kívül az azt befolyásoló egyszeri és átmeneti tételekkel is korrigálja, 2013-ban és 2014-ben is kedvezőbb értékét mutatott, mint a viszonyítási értéknek számított mutatószám, azaz a GDP 1,7%-ának megfelelő strukturális hiány, 2013-ban -0,2%, 2014-ben pedig -1,5% volt. A 2014. évi kedvezőtlenebb strukturális hiánnyal kapcsolatban megjegyzendő, hogy ez az állami vagyon bővítésének a következménye, mivel a tulajdonjog megszerzéséhez szükséges kiadások egyszeri jellege növelték a strukturális hiányt.

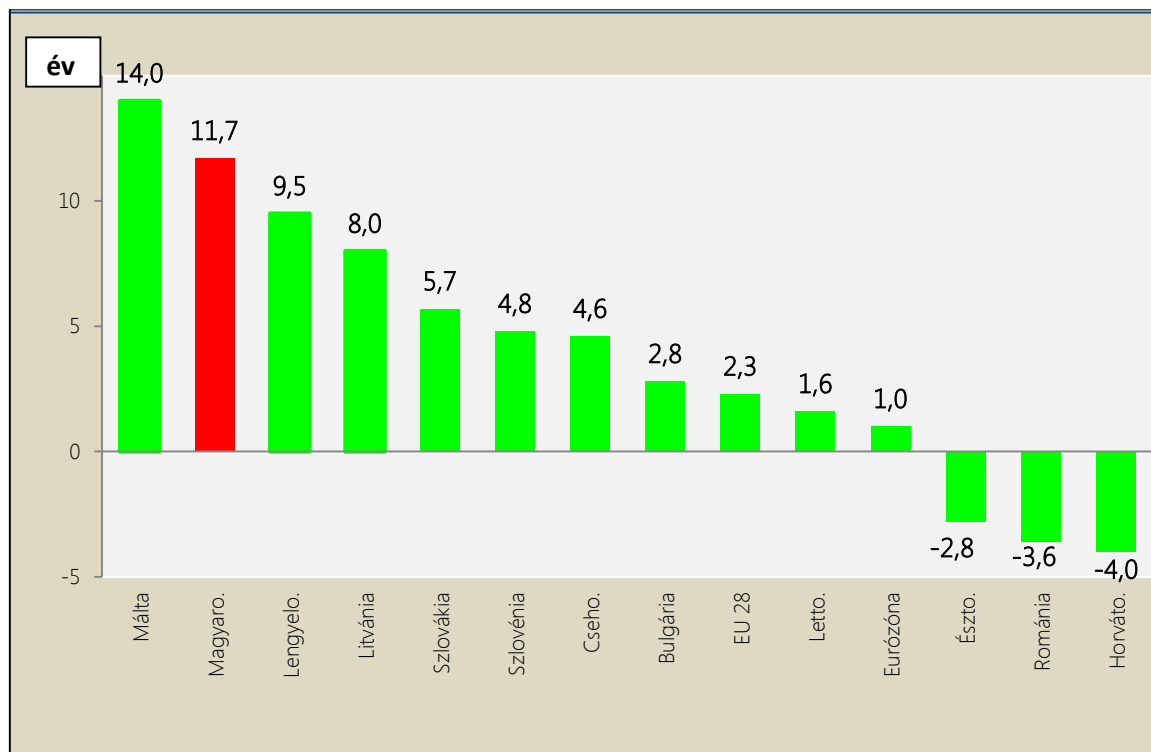
Tekintve, hogy a 2013-2014. években a strukturális hiány a középtávú referencia érték (1,7%) alatt volt, esélyt ad arra, hogy a költségvetési kiadások – az EU transzferek nélkül számított elsődleges kiadások – továbbra is a referencia mértéket meghaladó ütemben nőhetnek.

2.2.1. A beruházások alakulása

A bruttó állóeszköz-felhalmozás volumene⁴ 2014-ben 11,7%-kal nőtt, ami az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott országok között a második leggyorsabb növekedés volt (**6. sz. ábra**).

6. sz. ábra

Az Európai Unióhoz 2004 óta csatlakozott országok bruttó állóeszköz-beruházása 2014-ben
(%)

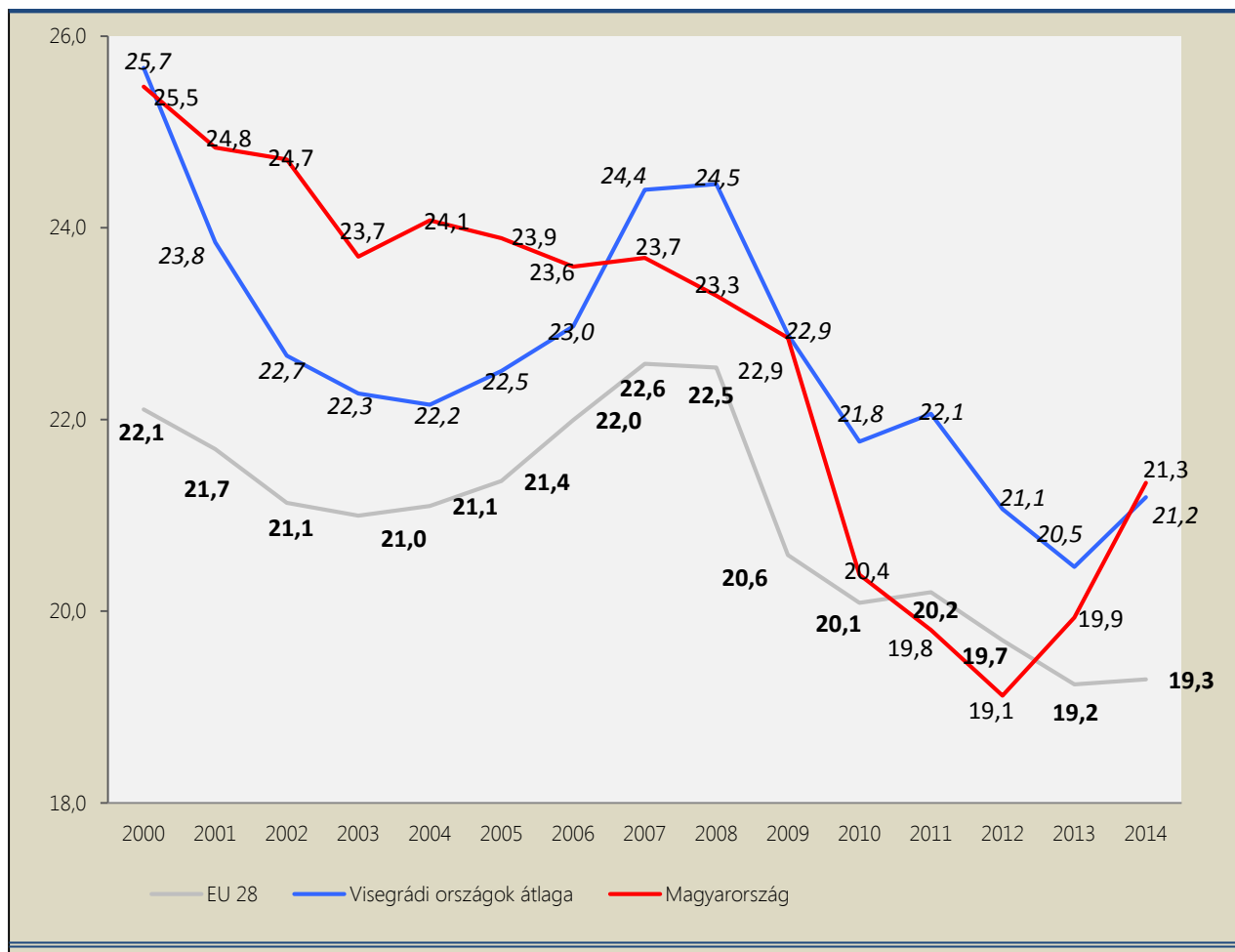
Forrás: Eurostat.

A 2013-as év beruházási fordulatát követően a beruházások 14%-kal bővültek, és ennek eredményeként a 3,6%-os gazdasági növekedéshez 2,3 százalékponttal járultak hozzá. A kedvező folyamatok következményeként Magyarország GDP-arányos beruházási rátája elérte a 21,3%-ot, felülmúlva ezzel mind az Európai Unió, mind a visegrádi országok átlagát (a **7. és 8. sz. ábra**). Ezen belül megugrott a vállalatok beruházási rátája, és ezzel a háztartási beruházások 2009. óta tartó drasztikus csökkenésben is fordulat következett be. E folyamat mellett az uniós források gyorsuló felhasználásának eredményeként az államháztartás beruházási rátája 5,2%-ra emelkedett.

⁴ Bruttó állóeszköz-felhalmozás: tartalmazza az elszámolási időszakban vásárolt vagy saját termelésben előállított tárgyi eszközök és immateriális javak értékét, a használt tárgyi eszközök értéknövekedését, a külföldről származó tárgyeszköz-appointot, valamint a pénzügyi lízing konstrukcióban beszerzett tárgyi eszközök értékét.

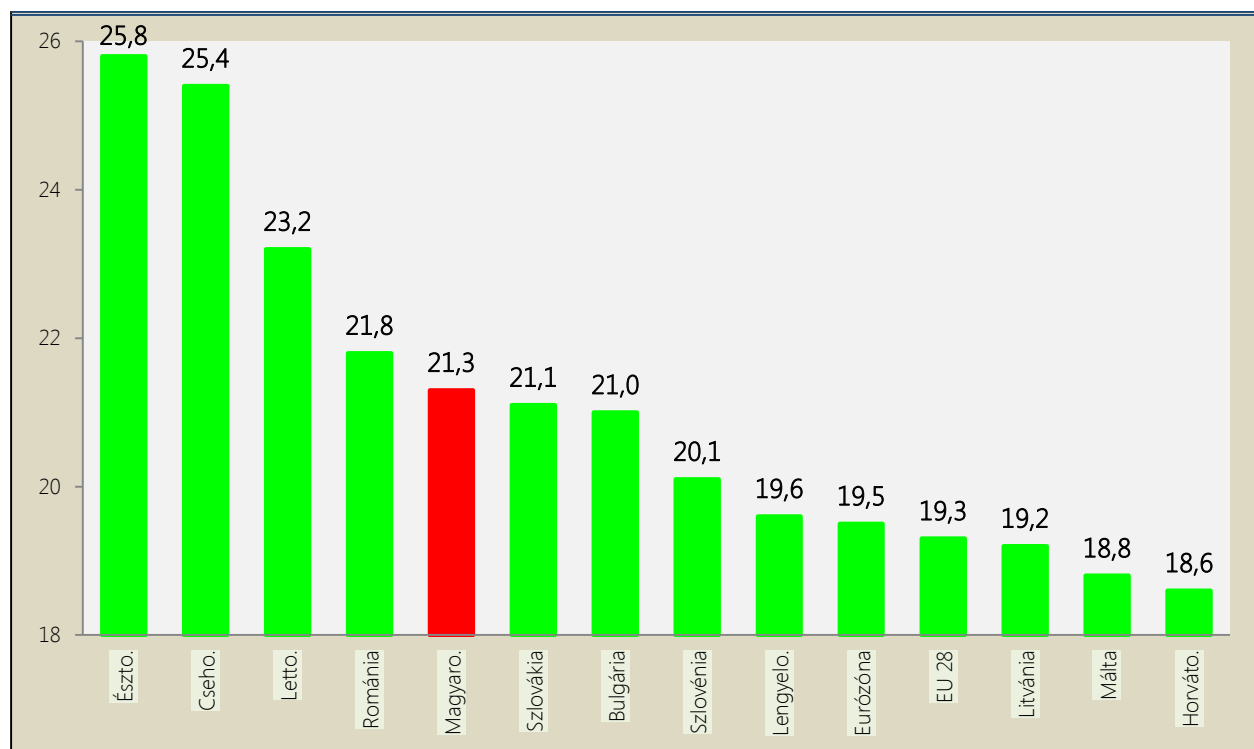
Magyarország beruházási rátája nemzetközi összevetésben

(a GDP %-ában)

Forrás: Eurostat, NGM számítás.

Az Európai Unióhoz 2004 óta csatlakozott országok beruházási rátája 2014-ben
(a GDP %-ában)

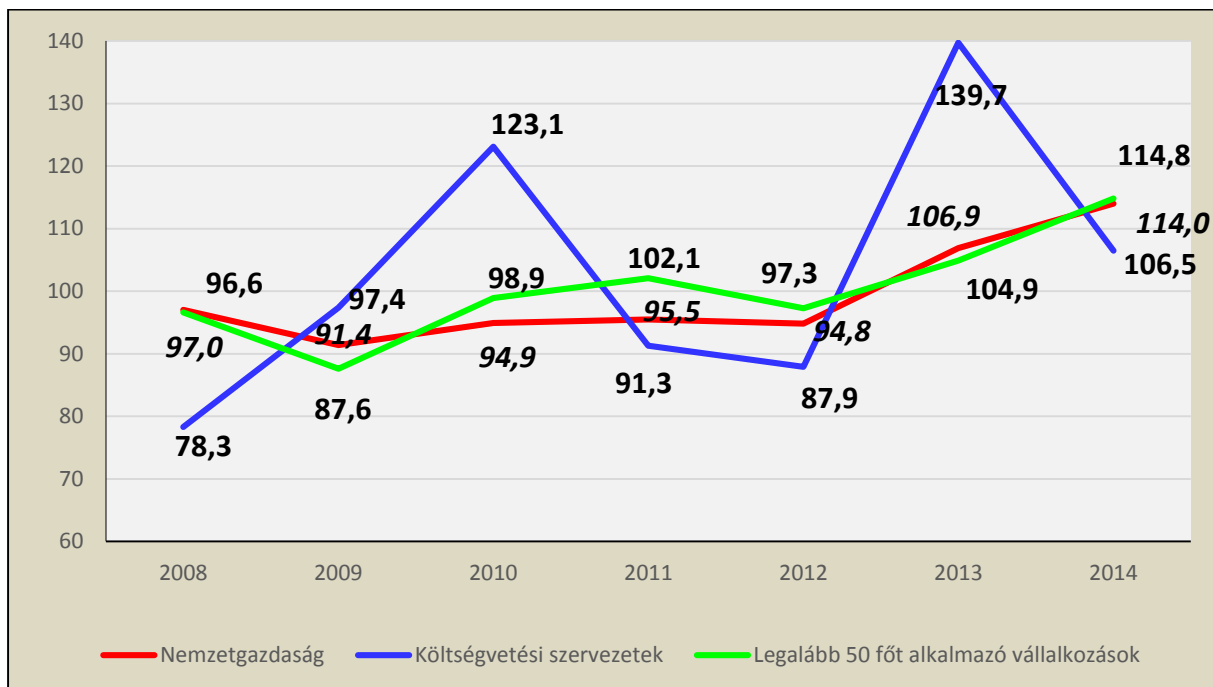

Forrás: Eurostat.

A 2014. évi kiemelkedő beruházás-növekedés nem csupán néhány ágazat kiemelkedő teljesítményének köszönhető, ugyanis a 19 ágazat közül 17-ben regisztráltak jelentős bővülést. E mögött számos tényező együttes hatása húzódik meg, így a feldolgozóipari beruházások és kapacitásbővítések, az uniós források célzott és hatékony felhasználása, a kis- és középvállalkozások fejlesztéseit támogató hitelprogramok és a tartósan alacsony kamatkörnyezet. A beruházások több mint felét megvalósító 50 főnél nagyobb, versenyszférában tevékenykedő vállalkozások körében 14%-kal, a költségvetésben 6,5%-kal bővült a beruházási teljesítmény **(9. sz. ábra)**.

A feldolgozóipari beruházások 12,7%-kal meghaladták az egy évvel korábit, a bővülés nagyrészt a járműgyártással és a hozzá kapcsolódó beszállítói ágazatokkal, valamint az élelmiszeriparban megvalósult fejlesztésekkel függött össze.

A beruházások volumenváltozása
(Az előző év azonos negyedéhez képest)

Forrás: KSH

A szállítás, raktározás területén a beruházási teljesítmény 28%-kal emelkedett. A nemzetgazdasági ágon belül főként a vasút-, közút- és autópálya-építések, a nagyvárosi közlekedési hálózatok fejlesztése, valamint a járműparkok korszerűsítése volt számottevő.

Az ingatlanügyletek beruházásai 7,7%-kal bővültek.

Kiemelkedő mértékben emelkedtek a beruházások az építőiparban (28%), az egészségügyi szolgáltatásban (27%), a művészet, szórakoztatás, szabadidő területén (24%), az adminisztratív szolgáltatásokban (24%), valamint a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységterületén (22%). A beruházási teljesítmény ugyanakkor csökkent a pénzügyi szolgáltatásokban (9,9%), valamint az oktatásban (7,4%).

Az állami beruházások alakulását 2014-ben is elsősorban a 2007-2013. évi uniós programozási időszak forrásainak gyorsuló felhasználása határozta meg, mivel ezek lehívására még 2014-ben és 2015-ben is lehetőség van. Az uniós forrásokból megvalósult nagy volumenű infrastrukturális beruházások folyamatos megrendelésekkel látták el az építőipari vállalkozásokat.

A lakáspiacon 2014-ben véget ért a 2009 óta tartó zsugorodás, 15%-kal bővült a lakásépítések száma, a kiadott építési engedélyeké pedig 28%-kal emelkedett. Az építési engedélyek számának emelkedése azért is lényeges, mert az elkövetkező időszak lakásépítéseinek növekedését vetíti előre. 2014 volt a válság utáni első olyan év, amikor 100 ezer fölé emelkedett a lakásértékesítések száma. Az ingatlanpiac előrejelzései azt mutatják, hogy trendszerűen növekvő pályára állt az ingatlanpiaci forgalom. Az elmúlt évek elhalasztott lakásvásárlásai kezdenek megjelenni a piacon, és az alacsony kamatkörnyezet, valamint az emelkedő reáljövedelmek is támogatják a háztartások lakásvásárlási döntéseit.

2.2.2. Fogyasztás, lakossági jövedelem

A nyolcévnyi csökkenés, illetve stagnálás után 2014-ben a lakossági fogyasztás – a KSH 2014. évi Háztartási költségvetési és életkörülmények adatfelvétel előzetes évközi adatai alapján – reálértéken 2,7%-kal nőtt, és 1,4 százalékponttal járult hozzá a GDP növekedéséhez.

A fogyasztás növekedését a lakosság jövedelmi helyzetének érezhető javulása tette lehetővé, 2014-ben a háztartások fogyasztási kiadása – több tényező kedvező alakulásának köszönhetően – 1,7%-kal nőtt. E tényezők:

- a foglalkoztatottság az előző évhez képest 208 ezer fővel bővült, s így több háztartás, elsősorban a szegényebb háztartások jutottak rendszeres jövedelemhez;
- a nettó keresetek 3 %-kal emelkedtek, ami -0,2 %-os fogyasztói ár-index mellett a reálbérek 3,2 %-os növekedését jelentette. Amennyiben figyelembe vesszük, hogy január 1-jétől a családi adókedvezményt már a járulékokból is igénybe lehetett venni, akkor a reálkeresetek 4,0 %-kal nőttek. A bruttó átlagkeresetek éves indexe a nemzetgazdaságban 4,6 %-kal, ezen belül az államháztartásban 4,0 %-kal, a versenyszférában 4,6 %-kal, a feldolgozóiparban 4,9 %-kal, a piaci szolgáltatások területén pedig 3,7 %-kal nőttek, és
- a nyugdíj összege 2,4 %-kal emelkedett, ami stagnáló árak mellett szintén reálnyugdíj-emelkedést jelentett.

Az egy főre jutó fogyasztás havi átlagos összege 2014-ben 68 609 forint volt, ami 1 644 forintra meghaladta az előző évit, és változatlan árakon számítva 2,7%-os növekedést jelentett. Majdnem minden fogyasztási csoportban többet költöttek a háztartások, legnagyobb mértékben a hírközlési és a közlekedési kiadások emelkedtek.

Kisebbs lett a különbség a rosszabb és a jobb anyagi helyzetben lévő háztartások fogyasztása között, mivel a szegényebb háztartások fogyasztása bővült leginkább (4. sz. táblázat).

4. sz. táblázat

A háztartások egy főre jutó havi fogyasztási kiadásainak változása 2014-ben

Megnevezés	Fogyasztási kiadás összesen, forint	Változás az előző évhez képest, %
1. jövedelmi ötöd	36 468	5,00
2. jövedelmi ötöd	57 685	5,10
3. jövedelmi ötöd	73 783	4,40
4. jövedelmi ötöd	86 672	-0,10
5. jövedelmi ötöd	124 146	-1,60
Összes háztartás	68 609	2,70

Forrás: KSH

A megtakarítási ráta továbbra is magas annak következtében, hogy a lakosság döntéseiben nagy szerepet játszott a felhalmozott adósságok leépítése, az óvatossági megtakarítás és a banki hitelezési feltételek lassú javulása.

A háztartások nettó pénzügyi vagyona 2014. bővült (5. sz. táblázat).

5. sz. táblázat

A háztartások pénzügyi vagyona

(milliárd forint)

Megnevezés	2013. december 31.	2014. december 31.
Készpénz és betétek	10 236,2	10 722,8
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	2 752,0	3 060,2
Hitelek	914,7	1 067,1
Részvények és részesedések	13 137,1	14 604,0
Biztosítástechnikai tartalékok	3 194,3	3 454,8
Háztartások pénzügyi eszközei	34 244,2	37 015,1
Hitelek	8 449,1	8 311,1
Háztartások kötelezettségei	9 181,1	9 105,7
Háztartások nettó pénzügyi vagyona	25 063,0	27 909,4

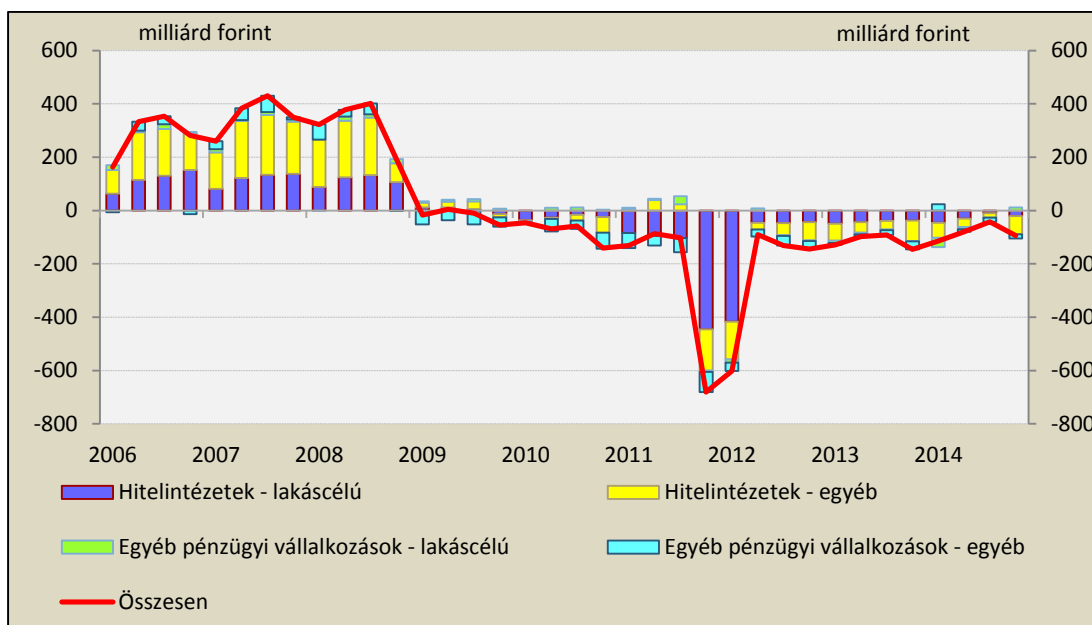
Forrás: MNB

A háztartások pénzügyi eszközeinek nagysága 2014 végén 37,0 ezer milliárd forint volt, 8,1%-kal több az egy évvel korábinál. A háztartások kötelezettségei (tartozásai) 9,1 ezer milliárd forintot, a 2013. év végénél 0,8%-kal kevesebbet tettek ki. E kismértékű csökkenés háttérében döntő mértékben a fogyasztási és egyéb hitelek törlesztése állt. A két oldal különbségeként a háztartások nettó pénzügyi vagyona 2014 végén 27,9 ezer milliárd volt, 11,4%-kal nagyobb, mint az előző év végén.

A pénzügyi eszközök állománynövekedése mellett a háztartások adósságállománya fokozatosan csökkent, 2014 IV. negyedévében 94,0 milliárd forinttal mérséklődött a pénzügyi közvetítőrendszer háztartási hiteleinek állománya (**10. sz. ábra**). A megfigyelt csökkenés összességében a devizahitelek folytatódó leépüléséből adódik, míg a forinthitelezést alapvetően az új kibocsátások növekvő trendje határozta meg 2014 végén is.

10. sz. ábra

A háztartási szektor belföldi hiteleinek tranzakciói hitelcél szerint

Megjegyzés: A hitelintézetek, valamint az egyéb pénzügyi közvetítők hitelei. Szezonálisan nem igazított tranzakciók.

Forrás: MNB.

A háztartások hitelkeresletét kettősség jellemezte. Egyrészt a devizaadóssággal rendelkezők viselkedésében továbbra is döntő tényező volt az adósságkezelés. Másrészt a kevésbé eladósodott háztartások esetében a hitelkereslet élénkült párhuzamosan a lakáspiaci élénküléssel és a kiskereskedelmi forgalom stabil és emelkedő dinamikájával.

Kínálati oldalon a bankok hitelezési feltételei tovább enyhültek a fogyasztási hitelek esetében, míg a lakáscélú termékek feltételei változatlanok maradtak. Az új kibocsátású hitelek átlagos hitelköltsége és az átlagos hitelfelárak is mérséklődtek 2014 végén.

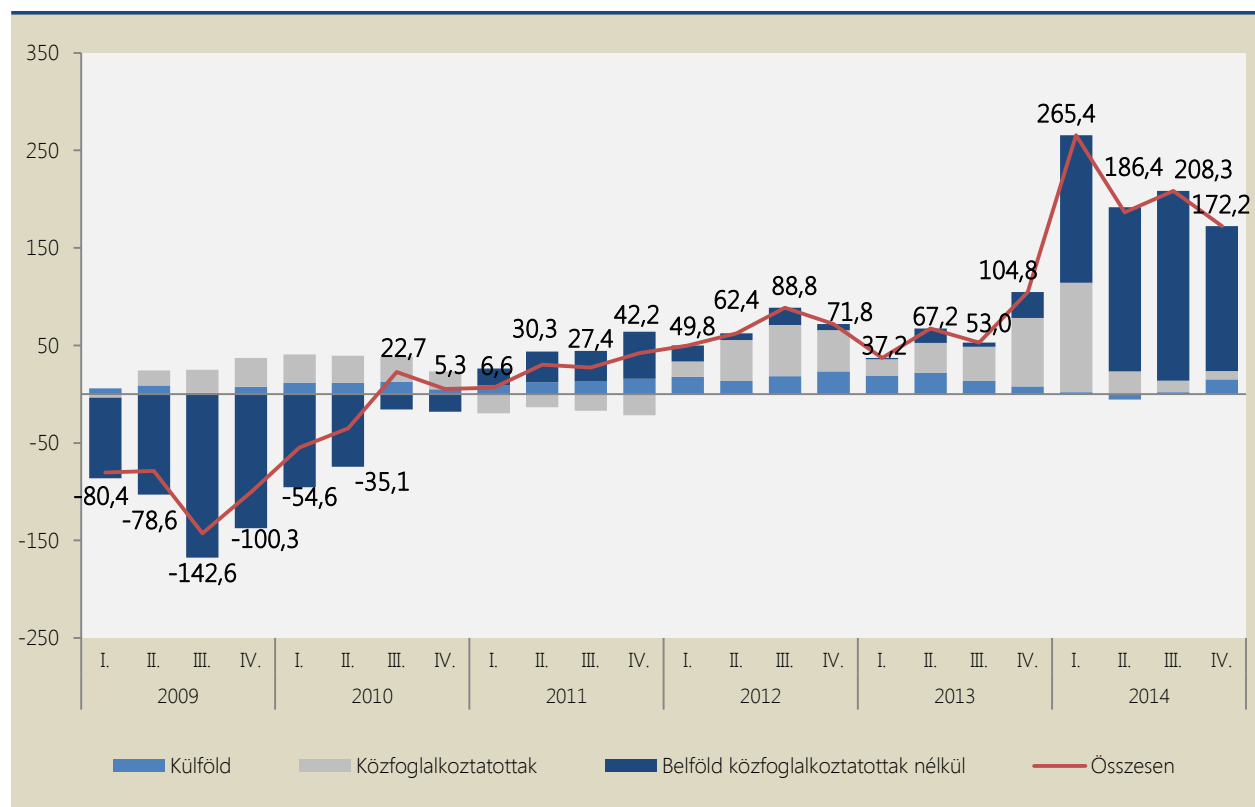
2.2.3. Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottak számának 2013. évi 1,7%-os növekedése után a 2014. évi kiemelkedő, 5,4%-os (208 ezer fős) növekedés eredményeként a foglalkoztatottak száma meghaladta a 4,1 millió főt, s mintegy 200 ezer fővel nagyobb volt a válság előtti utolsó év (2007) értékénél. Ebben a versenyszféra játszotta a főszerepet, a közfoglalkoztatás bővülése jóval – 2014. I. negyedéve kivételével – kisebb mértékű volt. **(11. sz. ábra).**

11. sz. ábra

Foglalkoztatás bővülése három komponensének változása

(Előző év azonos negyedévéhez, ezer fő)

Forrás: KSH.

A foglalkoztatás növekedésének eredményeként folytatódott a foglalkoztatási ráta emelkedése. A 15-64 évesek rátája egy év alatt 3,7 százalékponttal (58,1%-ról 61,8%-ra) javult, amelyből a demográfiai folyamatok, tehát a mutató nevezőjét jelentő 15-64 éves népesség számának

csökkenése mindössze 0,6 százalékpontot magyaráz. Javult a 15-24 évesek foglalkoztatottsága is. A foglalkoztatás arány növekedésében meghatározó szerepet játszott:

- a dinamikus gazdasági növekedés a 2013-2014. években;
- a fiatalok, az idősebbek, a nők és az alacsonyabb iskolai végzettségűek számára indított foglalkoztatást elősegítő programok;
- az idősebb korosztályt érintő strukturális intézkedések (nyugdíj-korhatár emelése, a rokkant nyugdíjazás feltételeinek szigorítása);
- az aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazása a közfoglalkoztatás, a bér- és járulék-alapú támogatások stb. területén;
- a munkaerő-piac rugalmasságát segítő kormányzati intézkedések (például az atipikus foglalkoztatási formák támogatása).

A foglalkoztatási ráta vonatkozásában azonban Magyarország 2014-ben a 28 uniós tagország között még így is csak a 19. helyen állt, 3,1 százalékponttal elmaradva az EU-átlagtól (64,9%), de megelőzve a súlyos munkaerő-piaci gondokkal küzdő dél-európai országokat. A foglalkoztatási ráta 2013. évihez képesti 2014. évi emelkedését tekintve viszont Magyarország 3,7 százalékponttal az uniós országok között az első helyen állt.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál 2014-ben 1867,2 ezren, 2,6%-kal, közel 50 ezer fővel dolgoztak többen, mint 2013-ban. (A változásból a közfoglalkoztatottak jelenlegi 13 ezres létszám-növekedése 0,2 százalékpontot magyarázott.) A nemzetgazdasági ágazatok közül:

- a legnagyobb foglalkoztatónak minősülő ipar létszámnövekedése összességében átlagos volt, de az egyes alágazatok létszámdinamikája jelentősen különbözött. Kiemelkedő ütemben, közel 10%-kal nőtt az alkalmazásban állók létszáma a járműgyártás alágazatban, miközben az üzembezárás, a termelési vertikum áthelyezés következtében 13,9%-kal csökkent a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásáé. A nemzetgazdasági ágak közül a mintegy 160 ezer főt foglalkoztató adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység gazdálkodó szervezeteinél volt legnagyobb (9,5%-os) a létszámnövekedés, és általában is létszámbővülés jellemezte e szolgáltatási területeket;
- az ipar után a második legnagyobb foglalkoztatónak minősülő kereskedelem és járműjavítás nemzetgazdasági ágban csak néhány ezer fős (1,1%-os) volt a növekedés;
- az átlagostól elmaradt az építőiparra jellemző létszám-növekedési ütem is;

- a költségvetési szférában a nem közfoglalkoztatottként dolgozók létszáma 3,5%-kal, 695 ezerre, a foglalkoztatási szempontból jelentősebb nonprofit szervezeti köré pedig 3,1%-kal, 92 ezerre nőtt 2014-ben.

A közfoglalkoztatás keretében havonta átlagosan mintegy 182,6 ezren jutottak munkához, 53 ezer fővel, 41,5%-kal többen, mint 2013-ban. Az év első négy hónapjában a képzéssel kombinált speciális közmunkaprogram tartotta az erre az időszakra jellemzőhöz képest szokatlanul magas szinten, 200 ezer felett a létszámot. A közfoglalkoztatás legnagyobb területe a költségvetési szféra volt, ahol 2014-ben átlagosan 160 ezer fő dolgozott (6. sz. táblázat).

6. sz. táblázat

A közfoglalkoztatottak éves átlagos száma a nemzetgazdaságban

Év	Nonprofit szervezetek	Vállalkozások	Költségvetési szférában, nem teljes munkaidőben	Költségvetési szférában, teljes munkaidőben
2008	0	0	8,9	22,2
2009	0	0	18,1	42,9
2010	0	0	19,5	67,9
2011	0	0	39,8	18,8
2012	0	0	18,4	72,4
2013	5,9	8,1	15,5	99,5
2014	9,9	13,1	2,3	157,2

Forrás: KSH.

A versenyszférában 13 ezer fő, a nonprofit szervezeteknél pedig 10 ezer fő talált munkahelyet. A közfoglalkoztatás azzal, hogy a legkedvezőtlenebb munkaerő-piaci régiókban, Észak-Magyarországon, Észak-alföldön és Dél-alföldön volt kiterjedtebb, hozzájárult ahhoz, hogy a területi különbségek mérséklődjenek.

A foglalkoztatás bővülésének eredményeként a munkanélküliségi ráta a 2013. évi 10,2%-ról 7,8%-ra csökkent, s így Magyarország rátája az unió átlagánál (10,2%) jelentősen alacsonyabb szintet ért el. Hazánkban 2014-ben a férfiak munkanélküliségi rátája 7,6% volt, szemben a nők 7,9%-os rátájával. 2013-hoz képest a 15-24 éves fiatalok munkanélküli rátája 26,6%-ról 20,4%-ra, 6,2

százalékponttal mérséklődött. Ebben – a közmunka mellett – jelentős szerepet játszott az az intézkedéscsomag is, amely az első álláshoz jutást segítette elő.

2.2.4. Inflációs folyamatok

A 2013. évi 1,7%-os növekedés után 2014-ben a fogyasztói árak átlagosan 0,2%-kal csökkentek. Ennek okai között az alacsony inflációs környezetet (a kőolaj alacsony világpiaci árát, az Unióból érkező, inflációt mérséklő hatásokat, valamint az orosz import tilalom hatását), a jó mezőgazdasági termelésből adódó élelmiszer ár-csökkenést és a kormányzati szabályozás hatását említhetjük.

A szeszes italok, dohányárúk és a szolgáltatások kivételével valamennyi fogyasztási főcsoportban csökkentek az árak. A csökkenés 2013-hoz képest a legnagyobb, 11,7% volt a háztartási energiahordozók esetében (7. sz. táblázat).

7. sz. táblázat

A fogyasztói ár-index alakulása

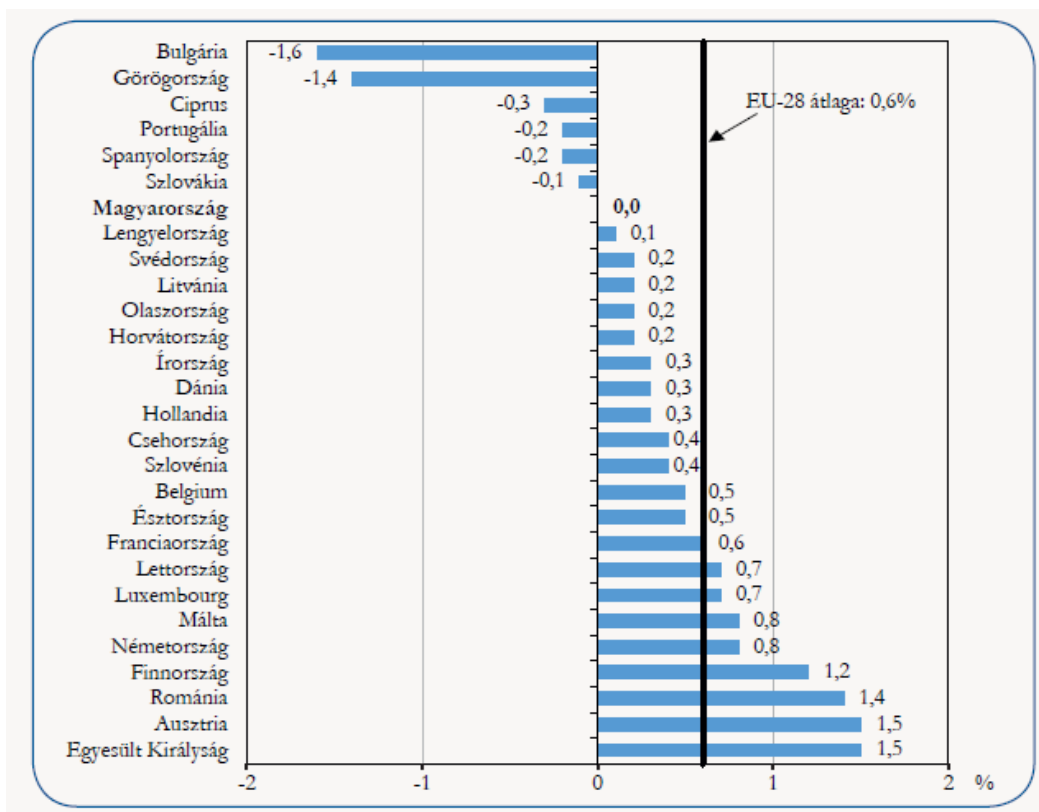
(előző év = 100)

Megnevezés	2010	2011	2012	2013	2014
Élelmiszerek	103,2	106,6	105,9	102,8	99,6
Szeszesitalok, dohányárúk	108,2	100,5	112,7	110,9	106,2
Ruházkodási cikkek	99,6	102,9	102,6	99,6	99,3
Tartós fogyasztási cikkek	100,2	98,6	98,8	98,1	99,5
Háztartási energia	106,3	105,7	106,2	91,5	88,3
Egyéb cikkek, üzemanyagok	108,8	106,2	107,2	100,5	99,5
Szolgáltatások	104,3	102,2	104,2	103,6	101,8
Összesen	104,9	103,9	105,7	101,7	99,8

Forrás: KSH.

Az infláció mértékéről európai keretben – az Eurostat adatai alapján – megállapítható, hogy az uniós tagországokban az átlagos 2013. évi 1,5%-os fogyasztói ár-növekedés 2014-ben 0,6%-ra csökkent szemben a hazai 2013. évi 0,7%-kal, illetve a 2014. évi 0,0%-kal (12. sz. ábra).

Az Európai Unió és tagállamainak éves harmonizált fogyasztói ár-változása⁵ 2014. évben
(az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat.

Tekintettel arra, hogy a fogyasztói árak és a GDP deflátor alakulása között 2014-ben is jelentős eltérés volt, végül ennek okait vizsgáljuk meg röviden.

A bruttó hazai termék folyó áras és változatlan áras szintje közötti árváltozást kifejező GDP deflátor (árindex) termelési oldalról az egyes ágazatok kibocsátási ára és a termelés során felmerült költségek árszintje közti különbséget mutatja meg. Felhasználási oldalról pedig a fogyasztási és beruházási javak árváltozását, a kormányzati kiadások emelkedését (amelyet elsősorban a bérek tükröznek), valamint az exportár és importár változásából származtatható cserearány nyereséget

⁵ A harmonizált fogyasztói ár-index számításának célja, hogy biztosítsa a nemzetközi összehasonlítást az Európai Unió tagországaiban. Számítása a hazai fogyasztói ár-index alapján történik, azonban a két mutató között módszertani eltérések vannak. A harmonizált fogyasztói ár-index számításához használt súlyok a hazai lakosság fogyasztása mellett az ide látogató külföldiek fogyasztását is tartalmazzák, emellett 2005. januártól a szolgáltatások árai abban a hónapban kerülnek a harmonizált árindexbe, amikor a szolgáltatás igénybevétele megkezdődhet. További különbség, hogy a harmonizált árindex nem tartalmazza a szerencsejátékok áralakulását.

vagy veszteséget jelzi. 2014-ben a fogyasztói árak szintje enyhén csökkent (-0,2%) szemben a GDP deflátor⁶ 3,1%-os emelkedésével.

A GDP felhasználási oldalán a lakosság végső fogyasztásának súlya mintegy 50%, míg a kormányzathoz köthető transzferek és közösségi fogyasztás, illetve a beruházások súlya egyaránt eléri a GDP mintegy ötödét. A GDP deflátort továbbá az export és importárak változásából fakadó cserearány nyereség vagy veszteség is befolyásolja.

A fogyasztás nagy súlya miatt egyfelől tehát a GDP deflátor és a fogyasztói ár-index között feltételezhető erős az együttmozgás. Másfelől azonban a két mutató a módszertani különbségek miatt is eltérhet, mivel a Nemzeti Számlák rendszerében az elszámolt fogyasztás olyan tételeket is tartalmaz, amelynek árváltozását a fogyasztói ár-index nem méri. Ilyen főbb eltérések a következők:

- az állami kiadások esetében a GDP deflátor alakulása alapvetően az állami szektor bérindexével függ össze, mivel a közfoglalkoztatottak bértömegének növekedése nagyobb részben állami kiadásként a GDP-ben jelenik meg. A válságot megelőző periódusban a laza fiskális politika és a néhány alkalommal – például a 2003. évi pedagógusok és egészségügyi dolgozók számára – megvalósult állami béremelések növelték az állami felhasználási tételek deflátorát. A válság óta viszont e tételek árváltozása minimális volt a szigorú fiskális politika és az állami bérek tartós visszafogása miatt. 2014-ben azonban jelentős állami béremelések (például a pedagógus életpálya-modell bevezetése, egészségügyi dolgozók béremelése) történtek, amelyek emelték a GDP deflátor értékét;
- a felhalmozási tételek (beruházás, készletváltozás) árváltozása a múltban és a tavalyi évben is csak kismértékben emelték a GDP deflátort;
- a belső keresleti komponensek mellett a GDP deflátor fontos eleme a külkereskedelmi árak változásának egyenlege, a cserearány is, amely az elmúlt két évben pozitívan járult hozzá a GDP árindex alakulásához;
- a GDP deflátor és a fogyasztói ár-index közötti összehasonlítást olyan statisztikai-technikai számbavételi módszerek is nehezítik, amelyek a fogyasztói ár-index bázisidőszaki

---

⁶ GDP-deflátor: a teljes belföldi termelés árindexe. A fogyasztói ár-indexszel ellentétben nem tartalmazza az importált árukat és szolgáltatásokat. A nominális GDP és a reál GDP hányadosa.

súlyozású (ún. Laspeyres) index és a fogyasztás deflátor, azaz a tárgyidőszaki súlyozású (Paasche-index) alkalmazásából adódik.⁷

Összegzésképpen megállapíthatjuk, hogy a GDP deflátor és a fogyasztói árak alakulása közti eltérés nemzetközi viszonylatban is inkább általános, mint egyedülálló jelenség, mivel a kormányzati szektor béremeléseinek statisztikai hatása és az alacsony energiaárak miatt javuló cserearány más országban is gyakori jelenség.

2.3.A kormányzati intézkedések hatása

A 2014. évi kedvező makrogazdasági és költségvetési folyamatok megvalósulását elősegítették gazdasági növekedés és az államháztartási egyensúlyi helyzet javítása érdekében tett központi intézkedések (ideértve az MNB kezdeményezéseit) is. Az intézkedéssorozat lépései közül különösen fontos szerepet játszottak a következők:

- a Növekedési Hitelprogram;
- a lakossági devizahitelek végérvényes rendezése;
- a START-munkaprogram;
- a 2014. évi költségvetés teljesülésének az elősegítése.

2.3.1. Növekedési Hitelprogram

Az elmúlt évben a beruházások növekedését a gazdasági konjunktúra és az EU-transzfer mellett a Növekedési Hitelprogram (NHP) segítette elő. A gazdaságélénkítést szolgáló program céljaira az MNB 2000,0 milliárd forint forrást biztosított. Ebből az első program során – 2013 április és 2014 szeptember között – közel 701,0 milliárd forint értékben kötöttek szerződést a hitelintézetek a KKV-kal, ami a rendelkezésre álló keretösszeg 93,5%-os kihasználtságát jelentette. A második program során – 2013. október és 2015. április között – 725,0 milliárd forint összegű hitelhez jutottak a vállalkozások. A hitelek igénybevétele különösen intenzív volt 2014 második felében. Az NHP két szakaszában mintegy 23 ezer vállalkozás számára nyílt lehetőség a finanszírozás számára, közel 1430,0 milliárd forint összegben. A hitelállomány felhasználása – az MNB becslései szerint – a 2013-2014. években a GDP növekedéséhez mintegy 1%-kal járult hozzá.

A 2014 végén az MNB Monetáris Tanácsa az NHP-t kiegészítő hitelprogram (NHP+) bevezetéséről döntött, és erre a célra a keretösszegeből 500,0 milliárd forintot különített el. Az új

---

⁷ Lásd pl. Szilágyi Gy. (2002): Indexek és nemzeti számlák, Statisztikai Szemle, 80(1), 5-21. o

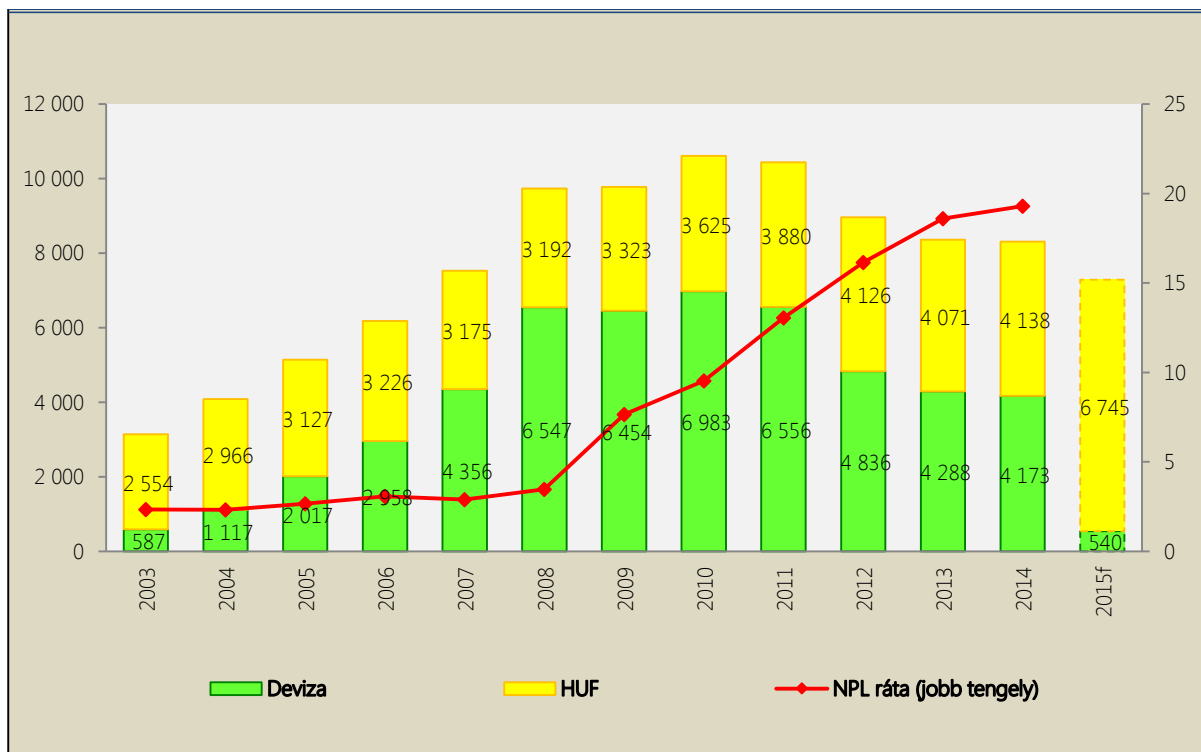
konstrukció célja, hogy az első hitelprogramból kiszoruló és kockázatosabb besorolású kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeit javítsa.

2.3.2. A devizahitelek helyzetének végleges rendezése

A Kormány 2011-től intézkedések sorozatával igyekezett javítani a devizaadósok helyzetén (árfolyamgát, végtörlesztés, Nemzeti Eszközkezelő). Nagyrészt ezek hatására a devizahitelek állománya 2014 végére 45%-kal csökkent a 2009-es csúcshoz képest, a lakosság árfolyamkitettsége ugyanakkor még mindig magas maradt (13. sz. ábra).

13. sz. ábra

Devizakitetség a háztartási szektorban
(milliárd HUF, %)

Forrás: MNB, NGM előrejelzés

A probléma megoldásában fordulópontot jelentettek az Alkotmánybíróság 2013. február 28-i és 2014. március 24-i döntései, valamint az Európai Bíróság 2014. április 30-i határozata. Ezeket követően a Kúria 2014. június 16-i döntésében kimondta, hogy az árfolyamrés minden devizahitel-szerződésben tisztességtelen, továbbá megállapította, hogy a lakossági hitelek szerződésmódosításai – az ellenkezőjének bizonyításáig – nem felelnek meg a jogszabályoknak.

A Kúria határozatát követően elfogadott jogszabályok alapján a tisztességtelenül felszámított összegek visszatérítésére került sor, amely a bankokra mintegy 600,0-700,0 milliárd forintos nettó terhet rótt, a magyar családok tartozását pedig összességében mintegy 1000,0 milliárd forinttal mérsékelte.

A devizahitelek kivezetésére akkor kerülhetett ténylegesen sor, amikor az MNB devizatartaléka már kellően magas volt ahhoz, hogy a forintosítás ne veszélyeztethesse a devizatartalék-megfelelési szintet. A GDP 9%-ának megfelelő, mintegy 9,0 milliárd eurós összeg átváltására az egyetlen járható utat ugyanis a devizatartalék igénybevétele jelentette. Ezen megoldás helyességét végezetül a piaci reakciók is visszaigazolták.

Az Országgyűlés 2014. november 25-én fogadta el a forintosításról szóló törvényt, amelynek eredményeként a magánszemélyek mintegy 3600,0 milliárd forint összegű, jelzálog fedezetű devizahitelei forinthitellé alakultak át, a november 7-ei piaci árfolyamon (svájci frank: 256,5 HUF/CHF, euró: 309 HUF/EUR, japán jen: 2,16 HUF/JPY). A forintosítás technikailag a visszatérítésekkel egy időben történt meg. A lakosság így végérvényesen megszabadult a legfontosabb bizonytalansági tényezőtől, a kiszámíthatatlan árfolyam-ingadozások kockázatától, és a devizahitelek forintosítása megvédi a magyar családokat a terheik növekedésétől. A háztartási hiteleknek 2014-ben még 50%-át tették ki a devizahitelek, a forintosítás után arányuk már 10% alá került.

A devizahitelek forintosítása és az elszámolások következtében Magyarország devizában denominált adósságállománya jelentősen csökken, ennek köszönhetően a gazdaság sérülékenysége közép- és hosszú távon is mérséklődik. Magyarország Konvergencia Programja 2015-2018 szerint a globális piaci zavarok így kevésbé lesznek érzékelhetőek, a forintot érintő kockázat alacsonyabb lesz, ami kevésbé volatilis árfolyamot eredményez. Magyarország piaci megítélése is számottevően javult, amelynek bizonyítéka a nemzetközi intézmények, hitelminősítők és elemzőházak pozitív visszajelzésein túl az is, hogy Magyarország országkockázati mutatója, az ötéves CDS-felár 140 bázispont alá esett, ami utoljára 2008-ban, a pénzügyi válság kitörését megelőzően volt jellemző. A kockázati megítélés javulásával pedig mérséklődnek a piaci hozamok, amely végső soron csökkenti az adósságfinanszírozás költségét.

A bankrendszer vállalati hitelezési aktivitása azonban még változatlanul gátló tényezője a további gazdasági növekedésnek. Ebben nagy szerepet játszik, hogy – a háztartási devizahitelek elszámolása miatt – 2014-ben a bankszektor vesztesége mintegy 500,0 milliárd forint volt.

2.3.3. A Munkahelyvédelmi Akcióterv

A 2013-ban indított Munkahelyvédelmi Akcióterv nyújtotta kedvezmények 2014-ben is segítették a munkapiacon hátrányban lévő csoportok foglalkoztatását. A Munkahelyvédelmi Akcióterv intézkedései az indulás évében több mint 97,0 milliárd forintot hagytak a munkaadóknál. Ez a szám 2014-ben pedig megközelítette a 125,0 milliárd forintot.

A Munkahelyvédelmi Akcióterv alapján nyújtott kedvezmények évenkénti növekedéséről és megoszlásáról a **8. sz. táblázat** tájékoztat. 2014-ben az igénybe vett adókedvezmény összege 28,6%-kal haladta meg a kedvezmény 2013. évi mértékét. Azon munkavállalóknak az átlagos havi száma, akik után munkáltatójuk igénybe vette a kedvezményt, hasonló mértékben (29,4%-kal) nőtt 2014-ben 2013-hoz képest. A munkavállalók kedvezmény-jogcímenkénti megoszlása azt mutatja, hogy 2014-ben nőtt az igénybe vevők aránya kivéve az alábbi két kedvezmény esetében:

- A 180 napnál több munkaviszonnal rendelkező, 25 év alatti foglalkoztatott munkavállaló utáni adókedvezmény és
- az 55 év feletti foglalkoztatott munkavállaló utáni adókedvezmény.

A legnagyobb létszámnövekedés a szakképzettséget nem igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók utáni kedvezménynél észlelhető, ezt a jogcímet követi az 55. év feletti foglalkoztatott munkavállalók utáni adókedvezményt igénylők számának alakulása. E két adókedvezmény típust igénybevevők száma tette ki az összes igénylő 72,4%-át 2014 decemberében.

Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében nyújtott kedvezmények megoszlása

Adókedvezmények típusai	2013			2014		
	Igénybevett kedvezmény összege (M Ft)	Havi szinten átlagosan hány foglalkoztatott után vették igénybe (fő/hónap)	Munkavállalók megoszlása (%)	Igénybevett kedvezmény összege (M Ft)	Havi szinten átlagosan hány foglalkoztatott után vették igénybe (fő/hónap)	Munkavállalók megoszlása (%)
A szakképzettséget nem igénylő munkakörben foglalkoztatottak	29 323	204 704	33,8	37 049	271 366	34,8
A legfeljebb 180 nap munkavisztonnyal rendelkező, 25 év alatti foglalkoztatottak	4 203	15 393	2,6	7 785	27 808	3,6
A 180 napnál több munkavisztonnyal rendelkező, 25 év alatti foglalkoztatottak	15 107	98 130	16,3	17 551	117 610	15,1
Az 55 év feletti foglalkoztatottak	38 533	246 113	41,0	45 225	299 244	38,3

Forrás: NGM.

2.3.4. Startmunka-program

2011. január 1-jétől a korábbi közmunkaprogramok, a közcélú, illetve a közhasznú munkavégzés támogatása helyett létre jött az egységes közfoglalkoztatás rendszere. A Nemzeti Közfoglalkoztatási Program keretében megvalósított közfoglalkoztatás kiadásainak finanszírozása 2014. évben is a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból (NFA) történt.

A Startmunka-program az NFA 2014. évi költségvetésében a 8. jogcím előirányzatán került megtervezésre 183 805,3 millió forint összegben. A rendelkezésre álló forrásból kerültek elindításra a hátrányos helyzetű kistérségek startmunka mintaprogramjai (a mezőgazdaság; helyi sajátosságokra épülő programok; téli és egyéb értékteremtő programok), az országos közfoglalkoztatási programok, valamint a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási programok,

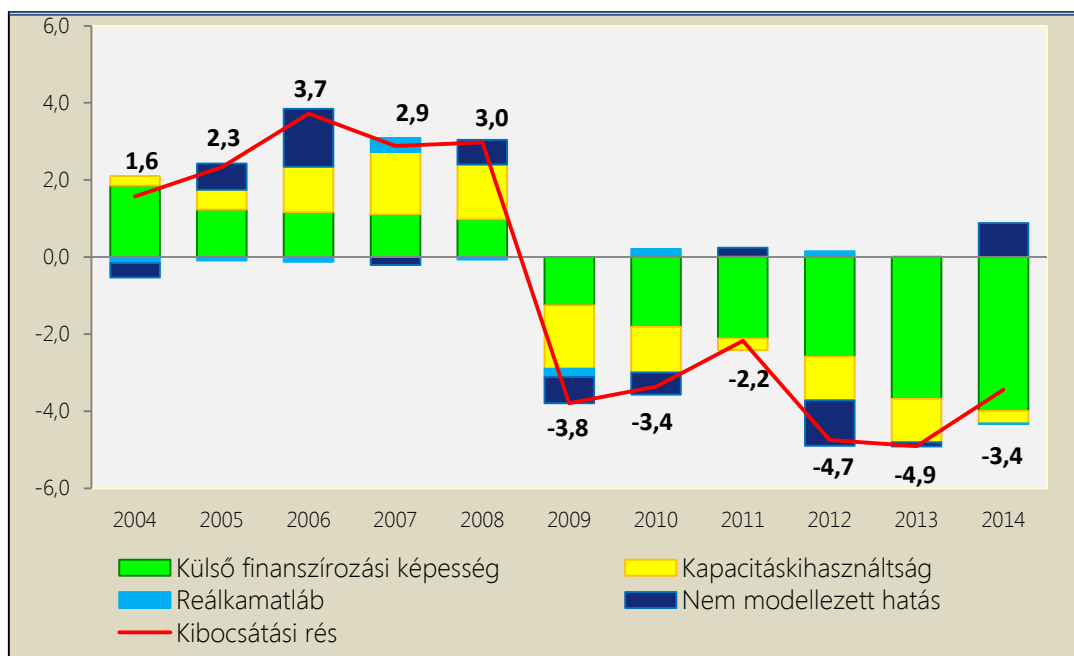
illetve néhány magasabb beruházási költségű, termelő tevékenységet megvalósító értékteremtő mintaprogram.

A Startmunka-program 2014. évi előirányzata a közfoglalkoztatással összefüggő egyes kérdésekről szóló 1361/2014. (VI. 30.) Korm. határozat alapján, az év folyamán 47,3 milliárd forint túlléphető lett. Ezt figyelembe véve 2014. évben a startmunka-programok megvalósítására rendelkezésre álló összeg 231,1 milliárd forint volt. Az előirányzat megemlése lehetőséget biztosított az országos programok meghosszabbítására, a kistérségi startmunka mintaprogramok szociális programelemeinek elindítására, valamint a további decentralizált keretek allokálására. Az előirányzat terhére 2014-ben 225, 5 milliárd forint került ténylegesen kifizetésre.

2.3.5. A 2014. évi költségvetés teljesülésének az elősegítése

A 2014-ben kibontakozó kedvező makrogazdasági és költségvetési folyamatok alapján a Kormány felülvizsgálta a 2014 áprilisában kialakított költségvetési pályát és alacsonyabb hiánycél elérését határozta el. Ehhez kiindulópontként szolgált, hogy – mint fentebb a 2.2. pontban láttuk – a gyorsabb gazdasági növekedés révén a gazdaság potenciális növekedése magasabb szintre került, a kibocsátási rés pedig 2014-ben a 2013. évinél is nagyobb mértékben mérséklődött, s így javult a gazdaság ciklikus pozíciója (**14. sz. ábra**).

A magyar gazdaság ciklikus pozíciója
(Kibocsátási rés a potenciális GDP %-ában)

Forrás: NGM számítás.

Az Európai Unió Bizottságának ajánlásait is figyelembe véve a Kormány kiigazító lépéseit az első félévben a szigorítás jellemezte, majd a kedvező növekedési eredmények lehetővé tették a költségvetési kiadások növelését.

A főbb kiigazító lépések a következők voltak:

- a Kormány június végén a közfoglalkoztatás kiterjesztéséről döntött és 25%-kal megemelte a Startmunka-program kiadási előirányzatát;
- Júliusban 110,0 milliárd forint (a GDP 0,3%-a) kiadáscsökkentésről döntött a Kormány⁸, illetve az Országgyűlés (zárolások a központi költségvetési fejezetek kiadási előirányzatainál és a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartaléknál, egyenlegjavítás az elkülönített állami pénzalapoknál, a Beruházási Alap kiadásainak csökkentése). A vártnál gyorsabb gazdasági növekedésre és az ebből származó többletbevételekre tekintettel azonban az év utolsó két hónapjában lehetségessé vált a

⁸ a 2014. évi hiánycél tartásához szükséges intézkedésekről szóló 1381/2014. (VII. 17.) Korm. határozatot

zárolásból 60,0 milliárd forint feloldására, illetve a kormányhatározat visszavonásra került⁹;

- a költségvetés őszi módosítása során a Parlament közel 160,0 milliárd forint többletkiadást hagyott jóvá a stratégiai jellegű társasági részesedésvásárlások kiadásaira a telekommunikáció-, az energia- és a hulladékgazdálkodási szektor területén. Megjegyzendő azonban, hogy ezek jellegükénél fogva nem rontották az államháztartás uniós módszertan szerinti egyenlegét. Kisebb nagyságrendű (együttesen mintegy 55,0 milliárd forint), az ESA2010 szerinti kiadásokat is érintő többletforrást is biztosított a módosítás például az Eximbank Zrt. tőkeemelésére, az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) bevezetéséhez szükséges fejlesztésekre, a közúti infrastruktúra fenntartás színvonalának javítására stb. Ezekre a kiadásokra az Országvédelmi Alap előirányzatának csökkentése nyújtott fedezetet.
- Decemberben a Kormány az Országvédelmi Alapból több mint 45,0 milliárd forint felhasználását engedélyezte¹⁰.

3. A költségvetési folyamatok elemzése

3.1.A központi alrendszer pénzforgalmi szemléletű hiányának alakulását befolyásoló tényezők

3.1.1.A centralizációs és újraelosztási arányok alakulása

Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya 2014-ben 803,0 milliárd forintot, tett ki.¹¹ A központi költségvetés elsődleges egyenlege¹² 2014-ben +208,4 milliárd forint, a 2013. évinél (+160,0 milliárd forint) nagyobb volt. A 2014. évi kamategyenleg (-1011,4 milliárd forint) 133,9 milliárd forinttal kedvezőbb lett a 2013. évinél (**15. sz. ábra**).

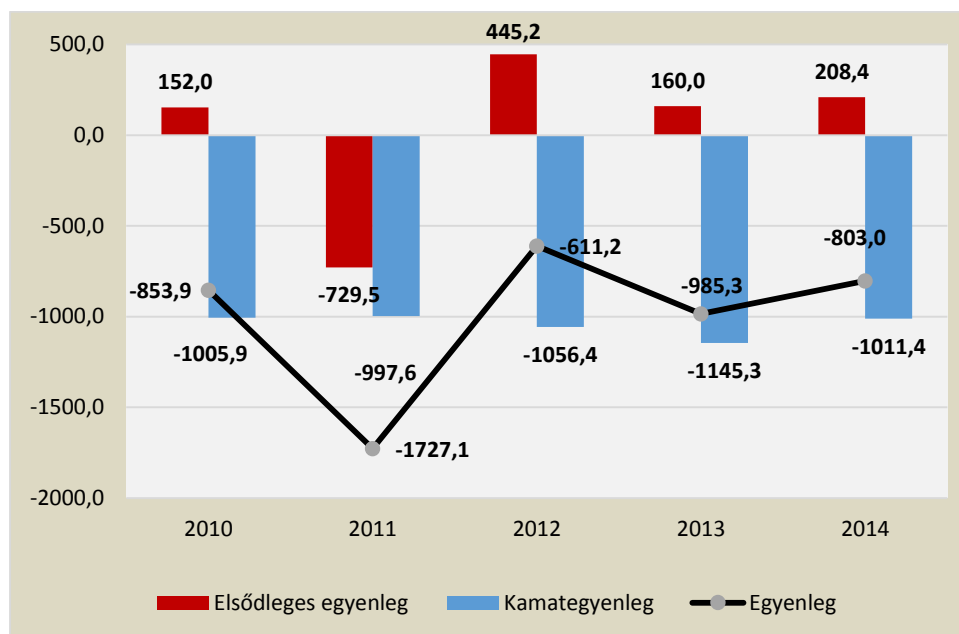
⁹ A Kormány 1799/2014. (XII. 19.) Korm. határozata a 2014. évi hiánycél tartásához szükséges intézkedésekről szóló 1381/2014. (VII. 17.) Korm. határozat visszavonásáról.

¹⁰ 1812/2014 (XII. 19) Korm. Határozat, 1870/2014. (XII. 31) Korm. határozat

¹¹ Az államháztartás központi alrendszerének költségvetése a központi költségvetés mellett tartalmazza a központi költségvetés bevételeinek és kiadásainak harmadát képező társadalombiztosítási alapok és az elkülönített állami pénzalapok költségvetését is.

¹² Az elsődleges egyenleg a kamatbevételek/kiadások nélküli egyenleget jelenti.

A központi költségvetés pénzforgalmi egyenlegének alakulása
(milliárd forint)

Adatok forrása: NGM

A speciális helyzetű 2011. évtől és a magánnyugdíj-pénytári kilépések miatti tőke-transzfer hatásától eltekintve a központi költségvetés pénzforgalmi hiánya 2013-ban volt a legnagyobb (985,3 milliárd forint), a 2014. évi hiányt (803,0 milliárd forint) 182,3 milliárd forinttal meghaladta. E magas pénzforgalmi hiány kialakulásában jelentős szerepet játszott az önkormányzati feladatok és az adósság nagyarányú állami átvállalása 2013-ban. E folyamat tükörképeként természetes, hogy az önkormányzati alrendszer is felölelő államháztartási szektor pénzforgalmi hiánya 2013-ban jelentősen kedvezőbb, 819,9 milliárd forint, a GDP 2,7%-a volt, ami 713,5 milliárd forintra, a GDP 2,2%-ára csökkent 2014-ben.¹³

Az EU módszertana szerint számított (ESA/EDP) egyenleg eltér a pénzforgalmi egyenlegtől, amely a bevételek és kiadások szélesebb körét, a kormányzati szektort eredményszemléletben veszi figyelembe. Az EU a különböző eljárások (pl. túlzott hiány eljárás) során az EDP egyenleget veszi figyelembe. Az államháztartás¹⁴ ESA/EDP egyenlege a 2014. évben a GDP 2,6%-a volt, így a hiány a költségvetési törvényben kitűzött 2,9% alatt maradt.

¹³ A központi alrendszernek az önkormányzatok nem részei, költségvetésük bemutatása az államháztartás gazdálkodása szempontjából lényeges.

¹⁴ A központi és az önkormányzati alrendszerek.

Ezek az egyenlegek olyan 2014. évi bevételi és kiadási főösszegek révén alakultak ki, amelyek a GDP %-ában az előző évinél kismértékben nagyobb jövedelemcentralizációt és újraelosztást jelentenek **(9. sz. táblázat)**¹⁵.

9. sz. táblázat

**A kormányzati szektor centralizációs és újraelosztási arányai
(Eredmény szemléletben, százalék)**

Év	Centralizációs arány	Újraelosztási arány
	(Költségvetési bevétel/GDP)	(Költségvetési kiadás/GDP)
2000-2004 átlag	43,2	49,2
2005-2009 átlag	44,6	50,8
2008. évi tény	45,5	49,2
2009. évi tény	46,9	51,4
2010. évi tény	45,6	49,9
2011. évi tény	44,4	49,9
2012. évi tény	46,4	48,7
2013. évi tény	47,3	49,8
2014. évi tény	47,6	50,1

Forrás: EU

A táblázat az uniós statisztikai szabványok által definiált kormányzati szektorra vonatkozóan, a nemzeti számlarendszer (SNA) definíciói szerint tartalmazza az ESA/EDP centralizációs és újraelosztási arányokat. Így lehetőség nyílik a magyar arányok nemzetközi összehasonlítására is, amelyeket azonban torzít az államadósság-kezelés magas költsége, mert – Magyarország esetében – a kamatkidadások GDP-arányos (4-4,5%-os) nagysága az adósságkezelés szolgálja. Ez különösen olyan országok viszonylatában áll fenn, ahol ez a költség jelentősen kisebb. (Ilyen Görögország, Izland, Olaszország és Portugália kivételével minden EU-tagország.)

A kormányzati szektor centralizációs aránya a 2000-2004 közötti időszakban¹⁶ átlagban 43,2% volt, a válság hatására az arány mintegy 2-3 százalékponttal emelkedett, és nagysága azóta viszonylag stabil¹⁷.

¹⁵ A táblázat hosszabb időszak adatait is tartalmazza azért, hogy a válság évek arányai a megelőző évek arányaival is összevethetők legyenek.

¹⁶ Forrás: European Economic Forecast, Spring 2014. European Commission.

¹⁷ A 2011. évi centralizációs arány (54,3%) 8,4 százalékpontos növekedése az előző évhez képest a magánnyugdíj-pénztári kilépések miatti tőketranszfer hatására (a társadalombiztosítási rendszerbe visszalépők vagyonának a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alaphoz – NYRACSA-hoz – való áttétele miatt) következett be, amely a felhalmozási bevételek 2010. évi 2,2%-os, GDP arányos nagyságát 11,9%-ra emelte. E nélkül a 2011. évi centralizációs arány csak mintegy 44,4% volt.

A bemutatott centralizációs és újraelosztási arányok különbsége lényegében a kormányzati szektor GDP arányos uniós módszertan szerint számított egyenlegével azonos. Ezért a hiány csökkenése esetén a két szám különbsége is csökken. Harmonikus csökkenő tendencia esetén az arányok mindkét oldalról közelítenek egymáshoz. Mint látható, 2012-ben ez történt és a különbség a 2008-2011. évi 3,7-5,5 százalékpont különbségről 2,3 százalékpontra) mérséklődött. E változással 2012-ben a legalacsonyabb, 48,7%-os újraelosztási arány alakult ki, szemben az újraelosztási arány a 2000-2004 közötti 49,2%-os és a 2005-2009. évek 50,8%-os arányával. 2013-ban a költségvetési egyenleg úgy formálódott, hogy a centralizációs arány 0,9 százalékponttal, az újraelosztási arány pedig 1,1 százalékponttal nőtt. Ebben jelentős szerepe volt annak, hogy az uniós támogatások 45%-kal (495,0 milliárd forinttal) nagyobbak voltak az előző évhez képest. 2014-ben a kormányzati szektor bevételei a GDP 47,6%-ával, kiadásai pedig 50,1%-ával – az előző évit 0,3 százalékponttal meghaladó nagyságával – voltak egyenlők.

Az újraelosztás 2014. évi arányával kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy értéke 2 százalékponttal nagyobb az EU-28 országok 2014. évi átlagánál (48,1%), és 1,1 százalékponttal meghaladja az euró-zóna értékét. Így Magyarország ebben a tekintetben a közbülső országcsoportba tartozik, szemben a magas újraelosztási arányú országokkal, például Finnországgal (58,7%), Dániával (57,2%), Franciaországgal (57,2%); Belgiummal (54,3%), Svédországgal (53%); és az alacsony újraelosztási arányú országokkal, például Bulgáriával (39,2%), Írországgal (39,0%), Litvániával (34,9%), Lettországgal (36,9%), és Romániával (34,9%). A visegrádi országokban az újraelosztás mértéke a magyarországinál jelentősen alacsonyabb: Szlovákiában 41,8%, Lengyelországban 41,8% és a Cseh Köztársaságban 42% volt.

A költségvetési gazdálkodásra gyakorolt válsághatásokkal kapcsolatban érdemes kiemelni azt is, hogy 2009-2010-ben az újraelosztási arányok az Európai Unióban 4, illetve 3,5 százalékponttal, az euró-zónában pedig 4,1, illetve 3,9 százalékponttal voltak magasabbak, mint 2008-ban. Magyarország esetében az arányok kisebb mértékben, 2009-ben 2,2, 2010-ben pedig csak 0,7 százalékponttal emelkedtek. Az euró-zóna országai közül az újraelosztási arány 2009-ben az előző évhez képest 5 százalékponttal vagy annál nagyobb mértékben emelkedett Szlovákiában (6,6 százalékpont), Finnországban (6,6 százalékpont), Hollandiában (5,4 százalékpont), Szlovéniában (5,1 százalékpont) és Portugáliában (5 százalékpont). Az újraelosztási arány növekedése Lengyelországban 1,3, Magyarországon 2,2, a Cseh Köztársaságban pedig 3,7 százalékpont volt.

3.1.2. A bevételek teljesülése

A költségvetési folyamatban a bevételi és kiadási oldalak – az államműködés szempontjából is fontos – nagyságának alakulása után először a bevételek, azután a kiadások tényezőinek és szerkezetének változásait vizsgáljuk meg az egyenlegre gyakorolt hatások szempontjából. Az elemzés során

- első lépésként a központi költségvetés adó- és adójellegű bevételeinek alakulását pénzforgalmi szemléletben;
- második lépésként a központi költségvetés közteher jellegű bevételeit – szintén pénzforgalmi szemléletben – mutatjuk be röviden, majd
- harmadik lépésként a kormányzati szektor eredményszemléletű bevételeinek alakulását tekintjük át.

3.1.2.1. A központi költségvetés adó- és adójellegű bevételei pénzforgalmi szemléletben

A bevételek vonatkozásában az egyik fontos kérdés az adószerkezet változása. A 2014. évi zárszámadás azt mutatja, hogy 2014-ben a központi költségvetés adó- és adójellegű bevételei 7,8%-kal (532,9 milliárd forinttal) nőttek. A növekedés a gazdálkodó szervezetek befizetésének 13,3%-os, a fogyasztáshoz kapcsolódó adók 6,9%-os és a lakosság befizetéseinek 6%-os emelkedéséből adódott (10. sz. táblázat).

10. sz. táblázat

**A központi költségvetés adó- és adójellegű bevételeinek teljesítése
törvényi besorolás szerint**

Törvényi besorolás	2013. évi teljesítés (milliárd forint)	2014. évi teljesítés (milliárd forint)	2014. évi teljesítés/ 2014. évi előirányzat (%)	2014. évi teljesítés/ 2013. évi teljesítés (%)
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1152,1	84	96,6	113,3
Lakosság befizetései	1654,4	1753,7	103,2	106,0
Fogyasztáshoz kapcsolódó adók	4055,3	4335,9	100,4	106,9
Összesen:	6861,8	7398,0	100,4	107,8
Szociális hozzájárulási adók és járulékok	3631,6	3925,5	106,2	108,1

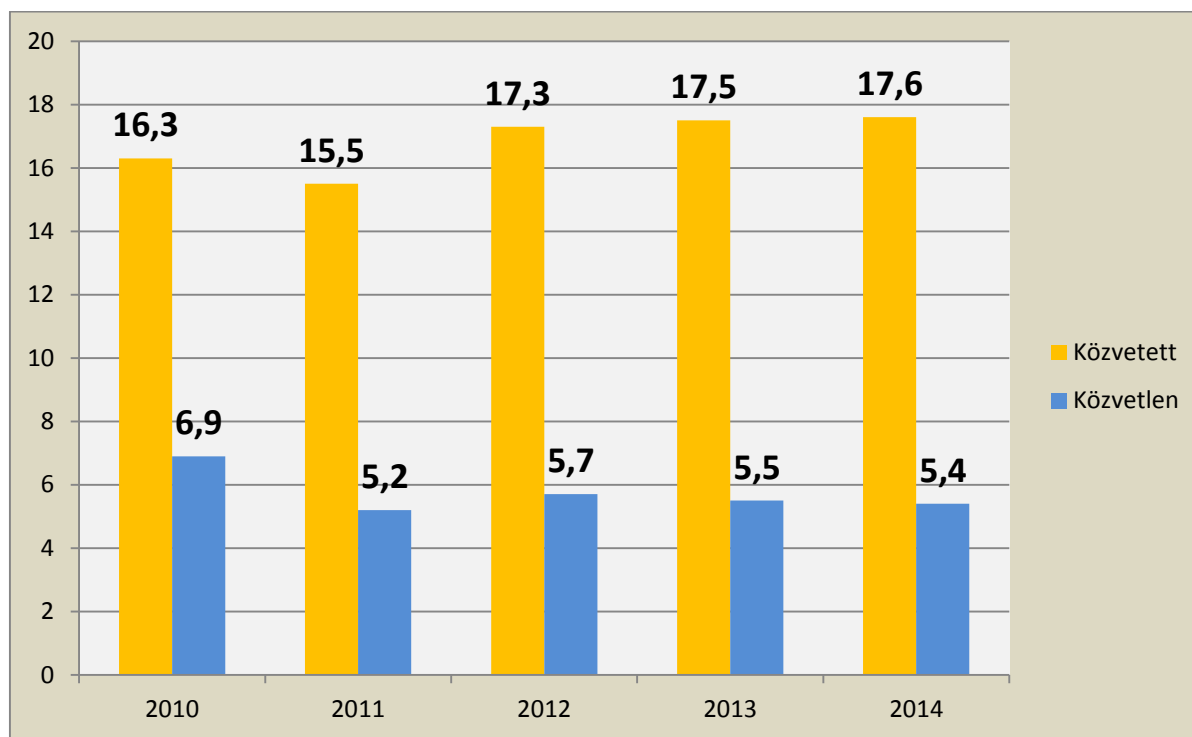
Forrás: NGM, NAV

A táblázatból látható, hogy a 2014. évi adóbevételek költségvetési tervezése meglehetősen pontos volt, mivel a tényleges és az előirányzat szerinti bevétel mindössze 0,4%-os eltérést, méghozzá többletet mutat, szemben a 2013. évi 7,2%-os elmaradással.

A központi költségvetés 2014. évi bevételeinek az előző évhez képesti 7,8%-os emelkedésének háttérében a gazdasági növekedés, a növekvő foglalkoztatás, a bővülő fogyasztás és a gazdaság kifehéredése áll. 2013-hoz képest magasabbak voltak a befizetések – többek között – a társasági adó, az általános forgalmi adó, a személyi jövedelemadó és a szociális hozzájárulási adó tekintetében.

Az adószerkezet változását először a klasszikus, azaz adótárgyak (közvetlen-közvetett) szerinti csoportosításban tekintjük át. (**16. sz. ábra**). A bevételekben a 2010-2014 közötti időszakban egyre nagyobb szerepet játszanak az közvetett adók, a GDP-hez viszonyított arányuk 2014-ben már 17,6, míg 2010-ben 16,3, 2014-ben pedig 17,6% volt. A közvetett adók arányának növekedése összhangban van azzal a tendenciával, miszerint a fogyasztást terhelő adók növekednek, ezzel ösztönözik a megtakarítást, a jövedelem- és tőkefelhalmozást, és az adóterhelés a fogyasztás irányába tolódik el. A **16. sz. ábrán** jól látható, hogy a jövedelemadók (közvetlen adók) aránya 2010 óta (6,9%) csökken, 2012-ben 5,7%, míg 2014-ben már csak 5,4% volt. Ugyanakkor az ábrán is látszik, hogy az adórendszer átalakítása ebből a szempontból 2012-től kezdve stabilizálódott, lényeges elmozdulás 2012-höz képest sem 2013-ban, sem 2014-ben nem történt.

**A központi költségvetés adó- és adójellegű bevételek a GDP %-ában
(Adótárgyak szerint)**

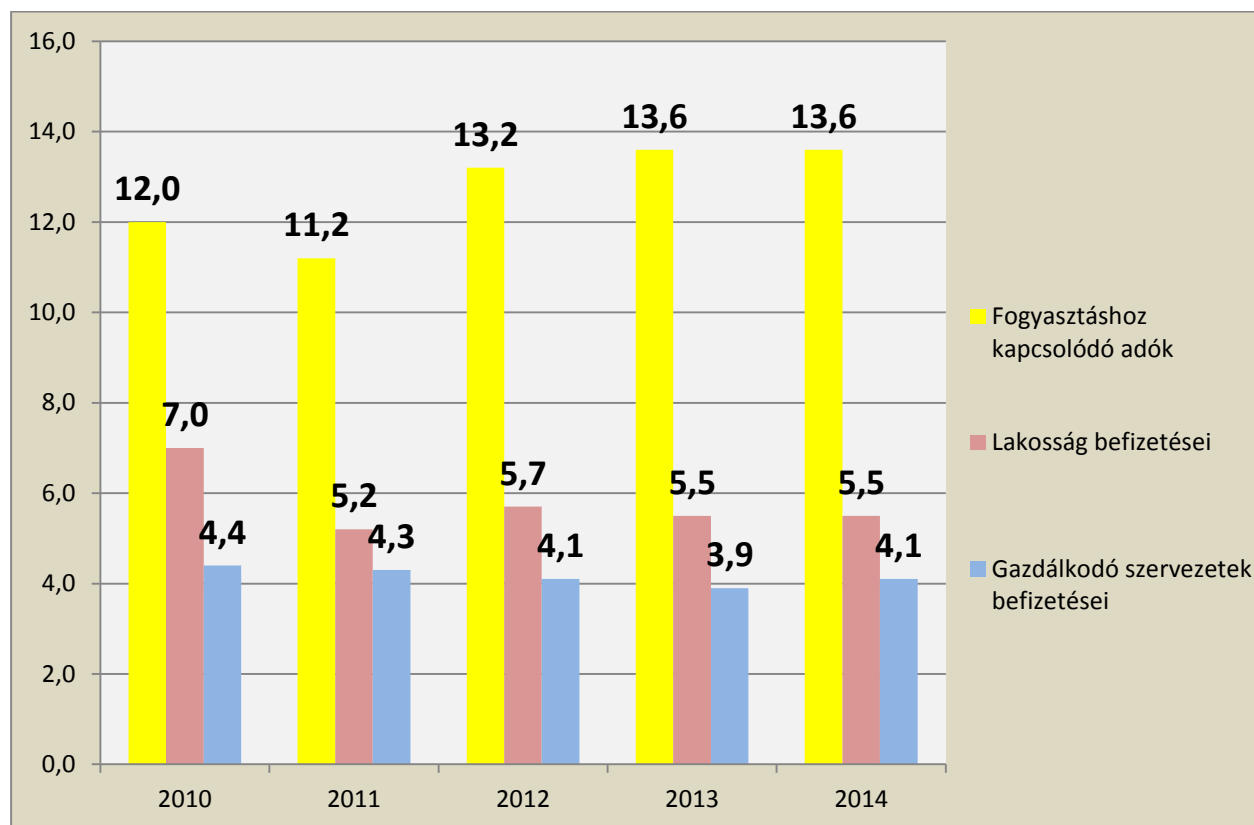

Forrás: Az NGM adatai alapján.

A klasszikus besorolás után az adóterhelést – azaz az adók GDP-hez viszonyított arányát – a törvényi besorolás szerint mutatjuk be (**17. sz. ábra**). Elsőként a három adótípus összegének a GDP-hez mért arányának, azaz az adóterhelésnek a változását célszerű megvizsgálnunk. Ennek eredménye az, hogy a 2010-2014 közötti időszakban a központi költségvetés adó- és adójellegű pénzforgalmi bevételei alapján számított adóterhelés csak kis mértékben változott: 2010-ben 23,4%, 2011-ben 20,7%, 2012-ben 23%, 2013-ban 23%, és 2014-ben 23,2% volt.

Az adóterhelés rátája azonban a törvényi besorolás szerinti csoportok vonatkozásában eltérő mértékű volt, az adópolitikai szándékokkal összhangban más-más módon változott. A legnagyobb adóteher növekedés a fogyasztáshoz kapcsolódó adóknál következett be. Ennek nagysága 13,6%-ra nőtt 2014-ben a 2010. évi 12%-hoz képest. Ebből a csoportból származó adóbevételi arányt 2011 óta a gazdálkodó szervezetek és a lakosság befizetései együttes aránya sem éri el. A lakossági befizetések aránya 2010-hez képest jelentősen mérséklődött, a gazdálkodó szervezetek befizetéseinek GDP-hez mért arányában viszont alig volt elmozdulás. Az adószervezet 2012. óta ebben a metszetben is stabilizálódott.

A központi költségvetés adó- és adójellegű bevételek a GDP %-ában
(Törvényi besorolás)

Forrás: NGM

3.1.2.2. A központi költségvetés közteher jellegű bevételei

A központi költségvetés adó- és adójellegű, GDP-arányos bevételei – pénzforgalmi szemléletben – a közterhek meghatározó hányadát teszik ki (**11. sz. táblázat**). A közteher jellegű bevételek teljes körének ismeretéhez még szükséges figyelembe venni a szociális hozzájárulási adót és járulékokat, az egyéb bevételeket és az egyéb uniós bevételeket is. Ezek közül kiemelkedő jelentőségűek a szociális hozzájárulási adó és járulékok, amelyek GDP-arányos nagysága 2012-ben 13% volt, ami 2013-ban 12,2%-ra, 2014-ben 12,3%-ra csökkent. Így az adó- és adójellegű bevételek, valamint a szociális hozzájárulási adó és járulékok aránya mindkét évben nagyon közel állt egymáshoz, hasonlóképpen a kis értéket képviselő egyéb bevételeké is.

A központi költségvetés közteher jellegű bevételei a GDP %-ában

	2013. évi teljesítés		2014. évi teljesítés	
	GDP-arányában	Százalékos megoszlásban	GDP-arányában	Százalékos megoszlásban
Adó- és adójellegű bevételek	23,0	64,9	23,2	64,9
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	12,2	34,3	12,3	34,5
Egyéb bevételek	0,2	0,5	0,1	0,3
Egyéb uniós bevételek*	0,1	0,3	0,1	0,3
Közterhek összesen	35,5	100,0	35,7	100,0

* Az uniós támogatások utólagos megtérülése, a vám- és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítése.

Forrás: NGM

3.1.2.3. A kormányzati szektor eredményszemléletű bevételei

A központi költségvetés adó- és adójellegű bevételeinek elemzése után röviden a kormányzati szektor¹⁸ 2014. évi teljes bevételeinek alakulását tekintjük át (**12. sz. táblázat**). Ezt az EU ESA/EDP módszer szerinti eredményszemléletű adatai alapján végezzük el, eltérően a központi költségvetés elemzéséhez eddig felhasznált pénzforgalmi szemléletű adatoktól.

A **12. sz. táblázat** alapján megállapítható, hogy az adó- és járulékterhelés¹⁹ nagysága 2014-ben 38,6% volt, kismértékben nőtt 2013-hoz képest.

Az adó- és járulékterhelésen belül a GDP-arányos adóterhelés – a speciális jellegű 2011. évtől eltekintve, amikor a magánnyugdíj-rendszer átalakítása stabilizálta a költségvetést és 2 százalékponttal csökkent a GDP-arányos adóterhelés az előző évhez képest – minden évben 25,3-25,5% közötti volt. Az adóbevétel mintegy felét kitevő TB hozzájárulások GDP-arányos nagysága 2011-2013. években azonos volt (13,1%), 2014-ben kismértékben emelkedett.

¹⁸ A központi költségvetés mellett tartalmazza a helyi önkormányzati alrendszert és az államháztartáson kívüli szervezeteket is.

¹⁹ Az összes adó- és adójellegű bevétel, valamint a TB hozzájárulások összege a GDP %-ában.

A kormányzati szektor költségvetési bevételeinek összetétele a GDP %-ában
(Eredményszemléletben)

	2011	2012	2013	2014
Adó- és járulékterhelés	36,8	38,6	38,4	38,6
Ebből: Összes adóbevétel	23,7	25,5	25,3	25,4
TB hozzájárulások	13,1	13,1	13,1	13,2
Tulajdonosi jövedelmek	1,1	1,0	0,7	0,6
Egyéb bevételek	6,5	6,8	8,2	8,4
Ebből: áruk, szolgáltatások ellenértéke	3,0	3,1	3,7	3,8
Folyó transzferek	1,3	1,6	1,9	1,8
Tőketranszferek	2,2	2,1	2,6	2,8
Összes bevétel	44,4	46,4	47,3	47,6

Forrás: KSH, NGM

A tulajdonosi jövedelmek mintegy 1%-os korábbi aránya 2013-ban 0,3, 2014-ben pedig 0,1 százalékponttal csökkent. Az egyéb bevételek körében 2014-ben a tőketranszferek aránya – nagyrészt az uniós transzfer növekedésének köszönhetően – a 2013. évi magas értékhez (2,6%) képest még 0,2 százalékponttal, az áruk, szolgáltatások ellenértéke pedig 0,1 százalékponttal nőtt; a folyó transzferek aránya viszont kismértékben csökkent. Így egészében az egyéb bevételek 2014-ben csak 0,2 százalékponttal járultak hozzá a bevételek növekedéséhez, szemben a 2013. évi 1,4 százalékponttal. E változások alapján megállapítható, hogy a 2014. évi összes bevétel (centralizációs arány) 0,3 százalékpontos növekedése 2013-hoz képest az adó- és járulékterhelés 0,2 százalékpontos, az egyéb bevételek 0,2 százalékpontos emelkedéséből és a tulajdonosi bevételek 0,1 százalékpontos mérséklődéséből származott.

Figyelemreméltó az is, hogy nemzetközi viszonylatban a magyar adóterhelés közepesnek számít, tekintve, hogy mintegy 1,5 százalékponttal az Európai Unió átlaga alatt van, és 11 fejlett EU-tagországban (például Dániában, Franciaországban, Belgiumban, Finnországban, Ausztriában és Németországban) nagyobb az adó- és járulékterhelés mértéke. A többi visegrádi országhoz képest viszont a magyar adóterhelés jelentősen magasabb. A különbség Szlovákia esetében mintegy 7,5 százalékpont, Lengyelország esetében mintegy 5,5 százalékpont, Csehország esetében pedig 4,5 százalékpont. Ez a körülmény továbbra is versenyhátrányt jelent a magyar gazdaság számára.

3.1.3. A kiadások teljesülése

3.1.3.1. A kiadások közgazdasági bontásának elemzése

A következőkben először a GDP-arányos költségvetési kiadásokat közgazdasági bontásban hasonlítjuk össze az eredményszemléletű (ESA/EDP) adatok alapján. Ez oly módon történik, hogy a **13. sz. táblázat** egyes éveket megjelenítő oszlopainak GDP-arányos kiadási értékeit kivonjuk egymásból (például 2014-ből a 2013. évi adatokat) és így megkapjuk eredményül az egyes kiadási tételek hozzájárulásának nagyságát az egyenleg változásához.

13. sz. táblázat

A kormányzati szektor kiadásai közgazdasági bontásban

(a GDP %-ában)

Megnevezés	2011	2012	2013	2014
Termelési költségek (értécsökkenés nélkül) (D.1.+D.2.)	17,5	17,3	17,6	18,4
Munkavállalói jövedelem (D.1.)	10,2	10,0	10,2	10,6
Termelő felhasználás (D.2.)	7,3	7,3	7,5	7,8
Kamat (D.4.)	4,2	4,6	4,6	4,1
Támogatások (D.3.)	1,2	1,4	1,3	1,3
Társadalmi juttatások (D.6.)	18,0	17,5	17,2	16,0
Felhalmozási kiadások (D.5.)	3,4	3,7	4,4	5,2
Egyéb folyó kiadások (D.7.)	5,6	4,2	4,7	5,0
Ebből: Folyó transzferek (D.7.)	2,6	2,6	3,3	3,5
Felhalmozási transzferek (D.9.)	2,9	1,6	1,6	1,8
Összes kiadás (százalék)	49,9	48,7	49,8	50,1
Közvetlen állami kereslet (D.2.+D.5.+D.9.)	13,6	12,6	13,5	14,8

Forrás: NGM, KSH

A táblázat arról tájékoztat, hogy a költségvetési politika milyen mértékben érintették a közszolgáltatás termelési költségeit (a termelő felhasználást és a munkavállalói jövedelmet), a folyó kiadásokat (a támogatásokat, a kamatot, a társadalmi juttatásokat és az egyéb folyó kiadásokat), valamint a tőkekiadásokat (a felhalmozási transzfereket és a felhalmozási kiadásokat). Amennyiben például a 2014. évi munkavállalói jövedelemből (10,6%) kivonjuk a 2013. évi munkavállalói jövedelem arányt (10,2%), akkor a +0,4 százalékpontos különbség azt jelzi, hogy 2014-ben a nagyobb bérkiadások +0,4 százalékponttal (a GDP 0,4%-ával) növelték a költségvetési kiadásokat, és ezen keresztül a hiányt.

A táblázatból látható, hogy 2014-ben a GDP-arányos kiadások emelkedése 0,3 százalékponttal rontotta a költségvetési egyenleget. A kiadási tételek közül a munkavállalói jövedelem növekedése (+0,4 százalékponttal)²⁰, a termelő felhasználás növekedése (+0,3 százalékponttal), a felhalmozási kiadások emelkedése (+0,8 százalékponttal), az egyéb folyó kiadások alakulása (0,3 százalékponttal) rontották a kormányzati szektor egyenlegét. Az egyéb folyó kiadásokon belül a folyó és felhalmozási transzferek alakulása egyaránt 0,2 százalékponttal rontották az egyenleget. Az egyenleget javító kiadások között voltak a társadalmi juttatások (-1,2 százalékpont) és a kamatok (-0,5 százalékpont). A támogatások aránya nem változott, így az semleges hatást gyakorolt az egyenleg alakulására.

A kiadások növekedése – más oldalról – viszont azzal a kedvező hatással járt, hogy a közvetlen állami kereslet GDP arányos nagysága 1,3 százalékponttal nőtt, és így 415,0 milliárd forinttal hozzájárult a belföldi kereslet, a piac bővüléséhez.

3.1.3.2. A kiadások funkcionális szerkezeti elemzése

A kiadások elemzésének második lépéseként arra a kérdésre keressük a választ, hogy miként változott a kiadások funkcionális szerkezete és az egyes funkciócsoportok GDP-arányos változása milyen irányban és mértékben hatott az egyenlegre. Az elemzéshez felhasznált adatokat részletesen a **Melléklet** tartalmazza, a főszámokról a **14. sz. táblázat** tájékoztat.

---

²⁰ A munkavállalói jövedelem növekedésében a közmunkabérek játszottak meghatározó szerepet.

Az államháztartás konszolidált kiadási szerkezete funkcionális bontásban

(Pénzforgalmi szemléletben, százalékos megoszlás)

	2010	2011	2012	2013	2014
Állami működés	15,3	19,1	15,1	16,6	18,1
Ebből: Általános közszolgáltatás	9,8	13,9	9,6	11,5	13,1
Jóléti funkciók	61,5	57,6	58,9	57,1	54,7
Ebből: Oktatás	11,6	10,8	10,3	10,1	10,3
Egészségügy	9,1	8,8	8,6	8,5	8,4
Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	34,6	32,3	33,9	32,5	29,9
Gazdasági funkciók	14,3	13,1	15,5	17,3	18,3
Államadósság-kezelés	8,5	7,7	8,7	8,6	8,7
Funkcióba nem sorolható tételek	0,5	2,5	1,8	0,4	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: NGM

A 2010-2014 közötti időszakban a kiadások funkcionális szerkezeti változásának fő jellemzői a következők voltak:

- Az állami működési kiadások aránya – a 2011. évi kiugróan magas arány (19,1%) után – 2012-ben a 2010. évi szintre mérséklődött. Ezen belül hasonló csökkenési tendencia jellemezte az általános közszolgáltatások arányának változását is. A 2011. évi, egyedi esetnek tekinthető kiugróan magas állami működési részarány-növekedés döntő oka az általános közösségi szolgáltatási kiadások arányának 4,1 százalékpontos emelkedése volt. Ezt egyrészt a pénzügyi és költségvetési tevékenységekre és szolgáltatásokra fordított kiadások arányának 2,4 százalékpontos, másrészt a törvényhozó és végrehajtó szervek kiadási arányának 0,9 százalékpontos növekedése eredményezte. 2013-ban az állami működés kiadásainak aránya 16,6%-ra nőtt szemben a 2012. évi 15,1%-kal. Ennek oka az általános közszolgáltatási kiadások részarányának nagyarányú (2 százalékpontos) növekedése, amely a törvényhozási és végrehajtó szervekre, valamint a pénzügyi és költségvetési tevékenységekre és szolgáltatásokra fordított kiadások emelkedésének a következménye. 2014-ben az állami működési kiadások részaránya a 2013. évinél 1,5 százalékponttal nagyobbra, 18,1%-ra emelkedett. E növekedés ebben az évben is az általános közszolgáltatási kiadások növekedésével függött össze. Ennek eredményeként a kiadások részaránya a 2013. évi 3,6%-ról 2014-ben 5,3%-ra nőtt. Az állami működés többi

kiadási főcsoportjainak részarányai 2014-ben kismértékben csökkentek: a védelemé, valamint a rendvédelem és közbiztonságé egyaránt 0,1 százalékponttal, a 2013. évi 1,4, illetve 3,7%-ról 1,3, illetve 3,6%-ra.

- A jóléti funkciók finanszírozásának részaránya 2011-ben 3,9 százalékponttal volt kisebb az előző évinél; 2012-ben ez az arány a 2011. évi 57,6%-ról 58,9%-ra (1,3 százalékponttal) emelkedett, majd 2013-ban 57,1%-ra, 2014-ben nagymértékben 54,7%-ra mérséklődött. A jóléti kiadásokon belül a társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások részesedése 2014-ben az előző évi szinthez (32,5%) képest 2,6 százalékponttal csökkent, miközben az egészségügyi 0,1 százalékponttal mérséklődött, az oktatás részaránya pedig 0,2 százalékponttal nőtt. A társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatásokon belül a szociális és jóléti intézményi szolgáltatások részaránya jelentősen, az eredeti és a módosított előirányzatnál is jobban, 0,8 százalékponttal nőtt, a többi alágazaté viszont csökkent. Az utóbbiak közül:

- a Táppénz, anyasági vagy ideiglenes rokkantsági juttatások (0,2 százalékpontos részarány-csökkenés) és a Családi pótlékok és gyermekeknek járó juttatások (0,2 százalékpontos részarány-csökkenés) területeivel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a családi támogatásokra a 2014. évben összesen 421,7 milliárd forintot fordítottak, amely a 2013. évi kiadásoktól 3,2%-kal maradt el. Ebből családi pótlékra összesen 328,4 milliárd forintot utaltak át, szemben a 2013. évi 337,0 milliárd forinttal. A gyermekgondozási segélyre 60,2 milliárd forintot, a gyermeknevelési támogatásra pedig 12,5 milliárd forintot folyósítottak. (Az előző évi teljesítés ezen ellátások esetében 61,8 milliárd forint, illetve 13,9 milliárd forint volt.) A pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi támogatásokra 2014-ben átutalt összeg megközelítette az 5,8 milliárd forintot. A 2014. évben a korhatár alatti ellátásokra összesen 173,4 milliárd forintot fordítottak, amely 50,1 milliárd forinttal kevesebb, mint az előző évben. A jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatásokra a 2014. évben 63,8 milliárd forintot fizettek ki, meghaladva a 2013. évi 62,2 milliárd forintos folyósítást. Az emelkedést alapvetően a fogyatékosági támogatás januári emelése (2,4%) okozta. Így a 2014. évben a jövedelempótló és jövedelemkiegészítő ellátások körében a legnagyobb tétel továbbra is a

fogyatékosági támogatásokra és a vakok személyi járadékára fordított 33,3 milliárd forintos összeg;

- a Nyugellátások (0,7 százalékpontos részarány-csökkenés) területével kapcsolatban kiemelendő, hogy a 2014. évi nyugellátási kiadások (2915,0 milliárd forint) 76,4 milliárd forinttal haladták meg az előző év kiadásait. A nyugdíjkiadások tartalmazták a 2014. évi költségvetési törvényben előírt, januárban végrehajtott 2,4%-os nyugdíjemelést (68,1 milliárd forint) és az állományváltozás, cserélődés hatásait (9,7 milliárd forint). A teljesítési arány kismértékben, 1,1 százalékponttal alatta maradt az éves előirányzatnak, aminek egyik oka az öregségi nyugdíjkorhatár 62-ről 62,5 évre emelése, ezáltal az új megállapodásoknak az év utolsó harmadára koncentrációja a 2014. évben.
- A gazdasági funkciókra fordított kiadások aránya 2014-ben 1 százalékponttal, 18,3%-ra nőtt az előző évhez képest. A részarány növekedése különösen nagy (+1,1 százalékpont) volt – a beruházási élénkülés következtében – a közlekedési és távközlési tevékenységek, és szolgáltatások főcsoportban és azon belül az egyéb közlekedés és szállítás területén (+0,9 százalékpont), valamint a mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás (+ 0,3 százalékpont) esetében.
- Az adósságkezelésre fordított kiadások részaránya – a 2011. évi nagyobb (0,8 százalékpontnyi) csökkenésétől eltekintve – az utóbbi három vizsgált évben stabil nagyságú, 8,6-8,7 százalékpont volt.

A következőkben – a kiadások közgazdasági bontásánál alkalmazott módszer segítségével, de az eredményszemléletű (ESA/EDP) adatok hiányában pénzforgalmi szemléletben – azt mutatjuk meg, hogy az egyes funkciók ellátására fordított GDP-arányos kiadások miként járultak hozzá a költségvetési egyenleg alakulásához. Az ehhez szükséges adatokat a **15. sz. táblázat** tartalmazza.

Az államháztartás konszolidált kiadási szerkezete funkcionális bontásban

(Pénzforgalmi szemléletben, a GDP százalékában)

	2010	2011	2012	2013	2014
Állami működés	7,6	10,0	7,5	9,0	9,5
Ebből: Általános közszolgáltatás	4,9	7,2	4,7	6,2	6,9
Jóléti funkciók	30,7	30,0	29,2	30,8	28,7
Ebből: Oktatás	5,8	5,7	5,1	5,4	5,4
Egészségügy	4,5	4,6	4,3	4,6	4,4
Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	17,3	16,8	16,8	17,6	15,4
Gazdasági funkciók	7,1	6,8	7,7	9,4	9,6
Államadósság-kezelés	4,2	4,0	4,3	4,6	4,5
Funkcióba nem sorolható tételek	0,3	1,7	0,9	0,2	0,1
Összes kiadás	49,9	52,5	49,6	53,9	52,3

Forrás: NGM

A táblázatból látható, hogy 2013-hoz képest 2014-ben két kiemelt funkció GDP-arányos pénzforgalmi kiadása nőtt, háromé pedig csökkent:

- legnagyobb mértékben az állami működésé nőtt (+0,5 százalékponttal);
- a gazdasági funkcióké is nőtt (+0,2 százalékponttal);
- legnagyobb mértékben a jóléti funkcióké csökkent (-2,1 százalékponttal), azokon belül nagymértékben a társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatásoké (-2,2 százalékponttal);
- az államadósság kezelésé is csökkent (-0,1 százalékponttal).

Az állami működés és a gazdasági funkciók kiadásainak növekedése összesen 0,7 százalékponttal rontotta a költségvetési egyenleget, amit a jóléti funkciókra szánt kiadások GDP arányos csökkenése 2,1 százalékponttal és az államadósság-kezelés kiadásainak csökkentése 0,1 százalékponttal mérsékelte. Így a kiadások 2014-ben 1,6 százalékponttal javították az egyenleget az előző évhez képest.

A **15. táblázattal** kapcsolatban megjegyezzük, hogy az összes GDP-arányos kiadás nagysága azért tér el a **9.** és a **13. táblázatokban** szereplő újraelosztási arányoktól, mert az utóbbi két táblázat eredményszemléletű adatokat tartalmaz szemben a **15. táblázatban** szereplő pénzforgalmi adatokkal. Mint látható, az összes költségvetési kiadásra vonatkozó GDP-arányos pénzforgalmi adatok 2010-ben megegyeztek az eredményszemléletű adattal, 2011-ben viszont a különbségük 2,6 százalékpont, 2012-ben 0,9 százalékpont, 2013-ban 4,1 százalékpont, 2014-ben pedig 2,2 százalékpont volt. A 2013. évi nagy eltérés azzal függ össze, hogy ebben az évben az

államháztartás pénzforgalmi kiadásai sokkal gyorsabban (11,1%-kal) nőttek, mint az eredményszemléletű (ESA/EDP) kiadások (6,2%). Ebben jelentős szerepet játszottak a költségvetésből finanszírozott állami vállalatvásárlások (például az E.ON magyarországi gázüzletágának megvásárlása), amelyek csak a pénzforgalmi adatokban szerepeltek.

(Az eredményszemléletű (ESA/EDP) adatok alapján történő kiadási szerkezet részletes funkcionális vizsgálatára – az EU ösztönzésére – legkorábban a jövő év elején nyílik lehetőség, s így egyúttal a sokoldalúbb nemzetközi összehasonlító vizsgálatokra is.)

Az állami feladatellátás szerkezeti elemzése – a **13.**, a **14.** és a **15. táblázatok** – kapcsán arra is rá kell mutatnunk, hogy a kormányzati politikában 2011-től olyan paradigmaváltás jellegű változások történtek, amelyek a költségvetési kiadások szerkezetét jelentős mértékben befolyásolták. Ezek közül az alábbiakat emeljük ki:

- a szociális „segély helyett munka” elvének fokozatos alkalmazása révén a szociális kiadások részaránya csökkent, mivel a közfoglalkoztatás támogatását²¹ nem a jóléti, hanem a gazdasági funkciók között kell elszámolni;
- a munkahelyek megőrzését elsősorban nem támogatásokkal, hanem a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében nyújtott adó- és járulékkedvezményekkel ösztönzik, amelyek nem jelennek meg kiadásként a gazdasági funkciók között;
- a családokat nem a családi pótlék emelésével, hanem a gyermekek utáni adókedvezmény kiterjesztésével segíti a kormányzat, a családi adókedvezmények összege azonban nem jelenik meg a jóléti funkció kiadásai között;
- a nyugdíjrendszer átalakítása következtében a korábban nyugdíjszerűnek minősített ellátások helyére olyan szociális ellátások léptek, amelyek egy részét már nem a társadalombiztosítási, hanem a szociális funkció kiadásai között kell számba venni.

Mindezek figyelembevételével mellett lehet csak társadalompolitikai szempontból értékelni a társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatásokra fordított kiadások részarányának évek óta tartó, és 2014-ben is folytatódó jelentős mérséklődését, valamint a kiadási szerkezet egyéb markáns változásait.

---

²¹ 2014-ben 225 milliárd forintot

3.1.4. A központi tartalékok felhasználása

A 2014. évi központi költségvetési tartalékok a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból, a céltartalékból és a makrogazdasági kockázatok ellensúlyozását szolgáló Országvédelmi Alapból álltak össze.

A rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalék az évközi kormányzati döntésekből adódó feladatok végrehajtásának finanszírozására, valamint a tervezett, de elháríthatatlan ok miatt elmaradó költségvetési bevételek pótlására használható fel. Ennek a tartaléknak a 2014. évi költségvetési előirányzata 113,0 milliárd forint volt, amit egy kormányhatározat 114,2 milliárd forintra emelt meg. Az előirányzat – 244,5 millió forint híján – az év végéig felhasználásra került számos kisebb és néhány nagyobb (pl. Magyar Külkereskedelmi Bankmegvétele) feladat finanszírozására.

A költségvetési törvény a céltartalék nagyságát 76,2 milliárd forintban állapította meg, tételesen megjelölve a felhasználás céljait is. Ezeknek megfelelően a céltartalékból 70,9 milliárd forintot a közszférában foglalkoztatottak bérkompenzációja alcímen a költségvetési szerveknél és az egyházak közcélú tevékenységet folytató intézményeinél foglalkoztatottak részére járó többlet személyi juttatásokra és a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kifizetésére használtak fel. A „Különféle kifizetések” alcímen előirányzott 5,0 milliárd forint összegből 2,7 milliárd forintot vettek igénybe.

Sem az éves költségvetési törvények, sem egyéb jogszabályok nem határozzák meg részletesen, hogy az Országvédelmi Alapnak (OVA) mi a rendeltetése, azt milyen kockázatok kezelésére szükséges létrehozni. Felhasználásának szabályaiból lehet következtetni arra, hogy az OVA elsődleges rendeltetése az uniós (EDP) hiánycél teljesülésének elősegítése, mivel az OVA-t csak az év utolsó negyedében lehet felhasználni, de csak akkor, ha az uniós (EDP) hiánycél a Kormány értékelése szerint teljesül az év végén teljesül. A nem teljesülést a bevételek elmaradása és a kiadások elfutása egyaránt okozhatja. Ezek ellensúlyozására a 2014. évi költségvetési törvény 100,0 milliárd forintos kiadási előirányzatot állapított meg az OVA számára. Az előirányzatot a 2014. évi LXXXIV. törvény 52 328,0 millió forintra csökkentette. Az előirányzat felhasználására a költségvetési törvény előírásai alapján 2014. szeptember 30-a előtt nem kerülhetett sor. A Kormány csak decemberben döntött a csökkentett összeg jelentős részének felhasználásáról: 2014.

december 19-én közzétett határozatában²² 44 886,3 millió forint összegű átcsoportosításról nyolc fejezet részére, majd 2014. december 31-én megjelent határozatában²³ 300,0 millió forint átcsoportosításáról sport célokra. Így OVA előirányzatai is nagymértékben felhasználásra került, az év végén mindössze 7141,7 millió forint maradt az Alapban.

3.2. A helyi önkormányzatok költségvetésének fő jellemző vonásai

Az önkormányzatok 2014. évi költségvetésének pénzforgalmi bevételi többlete 89,5 milliárd forint, a GDP 0,3%-a volt, 23,4 milliárd forinttal kisebb a 2013. évi bevételi többletnél és 59,5 milliárd forinttal (a GDP 0,2%-ával) kedvezőbb a 2014. évi törvényi előirányzatnál.

A helyi önkormányzatok 2014-ben hitelforrások nélkül 2685,1 milliárd forinttal, a hitelforrásokkal együtt pedig mintegy 3141,3 milliárd forinttal gazdálkodhattak, ami 10,7%-kal volt nagyobb a 2013. évi teljesítésnél.²⁴ Az önkormányzatok kiadásainak nagysága 2595,6 milliárd forint volt, ami 111%-kal meghaladta a 2013. évi kiadások összegét.

Az önkormányzatok 2014. évi finanszírozása a 2013. évtől bevezetett – a megváltozott önkormányzati feladatellátáshoz igazodó – feladatalapú támogatási rendszerben történt. Az új rendszerek esetén tapasztaltakhoz hasonlóan az önkormányzatok átalakult finanszírozási struktúrája is jelentős „finomhangolásra” került. Jóllehet ennek érdekében már a 2013. év folyamán is történtek lépések, az önkormányzatok igényein és visszajelzésein alapuló, strukturális kiegyenlítést elősegítő támogatások 2014-ben épültek be az alapfinanszírozásba.

A feladatátrendeződést követő „finomhangolás” elsősorban a következő feladatok támogatásait érintette:

- A köznevelés területén az önkormányzatok fő feladata továbbra is az óvodai ellátás volt, amelyhez a központi költségvetés több elemből álló támogatással járult hozzá. A központi költségvetés biztosította az óvoda-pedagógusok illetményét, emellett a 2014. évben kötött felhasználású működési célú támogatás, illetve meg az óvodát fenntartó önkormányzatokat;
- A gyermekétkeztetéshez a költségvetés 2014. évtől a feladatellátás költségeihez igazodó bér- és működési jellegű támogatást nyújtott, figyelemmel a rászoruló gyermekek szociális helyzetére is;

---

²² 1812/2014.(XII. 19.) Korm. határozat

²³ 1870/2014.(XII. 31.) Korm. határozat

²⁴ A 2014-től életbelépett számviteli jogszabályi változások, valamint a pontosabb összehasonlíthatóság érdekében a 2013. évi bevételek is a 2014. évi egységes rovatrendnek megfelelő nagyságban szerepelnek.

- A szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben az önkormányzatok szerepe alapvetően továbbra is a pénzbeli ellátások, illetve az alapellátások biztosítása volt. A 2013-ban nyújtott kiegészítő támogatások e területen is beépültek a 2014. évi alapfinanszírozásba. A bölcsődei ellátás támogatása új alapokra helyeződött, az ehhez szükséges fedezetet biztosította a költségvetési többletforrás. Emellett új jogcímen a kistelepülések kiegészítő támogatást kaptak a különböző szociális feladatok megoldásához;
- Az önkormányzatok kulturális feladatainak – ezen belül a kulturális javak védelme, a muzeális intézmények, a közművelődés és a nyilvános könyvtári ellátás – megvalósításához a központi költségvetés az elmúlt évben is önálló előirányzat formájában biztosított támogatást, a rendelkezésre álló, megnövelt források célzottan jutottak el a felhasználókhoz.

A helyi adókból származó bevétel teljes egészében az önkormányzatok saját bevétele maradt, s így a helyi feladatok megoldását segítette. Az adóbevételek költségvetési előirányzata a 2014. évre 653,0 milliárd forint volt, amelynek teljesülése 15,4 milliárd forinttal (2,4%-kal) meghaladta a törvényi előirányzatot (**16. sz. táblázat**). Ez a bevétel pedig 23,8 milliárd forinttal (3,7%-kal) volt nagyobb, mint a 2013. évi. (Megjegyzendő, hogy a helyi adókhoz kapcsolódó pótlékokból és a bírságokból 5,8 milliárd forint folyt be az önkormányzatokhoz.)

16. sz. táblázat

Helyi adókból származó bevételek alakulása

Milliárd forint

Megjegyzés	2013. évi tény	2014. évi előirányzat	2014. évi tény
Helyi adók	644,6	653,0	668,4
Építményadó	102,7	98,5	105,0
Telekadó	19,4	18,0	17,9
Kommunális adó	13,2	13,0	13,0
Iparüzési adó	500,9	516,0	523,1
Idegenforgalmi adó	8,4	7,5	9,1

Forrás: NGM

A helyi önkormányzatok közfeladat-ellátásának 2014. évi funkcionális szerkezetét a **17. sz. táblázat** mutatja be. Tekintve, hogy az önkormányzatok kiadásának döntő része, 49,2%-a a jóléti funkciók ellátását segítette, elsősorban ezekre fókuszálunk. A jóléti funkciók ellátása érdekében a helyi önkormányzatok 2014-ben 3,0%-kal (38,6 milliárd forinttal kevesebben) gazdálkodtak, mint 2013-ban.

Az önkormányzatok funkcionális kiadásainak alakulása

Megnevezés	Évi teljesítés		Megoszlás	
	2013	2014	2013	2014
	(Milliárd forintban)		(%-ban)	
A.) Állami működési funkciók	401,1		17,3	22,5
B.) Jóléti funkciók	1299,5		56,1	48,7
Oktatás	316,0		13,6	9,7
Egészségügy	60,6		2,6	2,7
Társadalombiztosítási, szociális és jóléti szolgáltatások	419,2		18,1	15,4
Lakásügyek, települési és kommunális szolgáltatás	338,8		14,6	13,3
Szabadidős, kulturális és vallási tevékenység és szolgáltatás	165,1		7,1	7,6
C.) Gazdasági és egyéb funkciók	560,9		24,2	27,3
D.) Államadósság-kezelés	-		0,0	0,0
E.) Funkciókba nem sorolható tételek	56,8		2,4	1,5
Összesen:	2318,4		100,0	100,0

Forrás: NGM

A 2014. évben az összes jóléti kiadásokon belül az önkormányzatok 254,2 milliárd forintot fordítottak köznevelési feladataikra, az előző évhez képest 19,6%-kal, 61,8 milliárd forinttal alacsonyabb összeget. A csökkenés oka a gyermekétkeztetés több mint 100 milliárd forint összegű kiadásának a jóléti szolgáltatások közé történő átcsoportosítása. Ugyanakkor pedagóguséletpályarendszer béremelésének kompenzációja növelte az önkormányzatok köznevelési kiadásait.

Az állam és az önkormányzatok közötti, az oktatást érintő feladat-átrendezés tovagyrűző hatására az oktatási célokra fordított kiadások részaránya 2014-ben 9,8%-ra, 3,8 százalékponttal csökkent az előző évhez képest.

Az egészségügyi tevékenységhez kapcsolódó egészségügyi kiadások összege a 2014. évben 69,3 milliárd forintra teljesült, amely mintegy 14,5%-kal haladta meg a 2013. évi szintet. (Az egészségügyben a feladatátrendezés már korábban megtörtént.) A városi önkormányzatok fenntartásában maradtak a járóbeteg-szakellátó intézmények, valamint továbbra is az önkormányzatok kötelező feladata az egészségügyi alapellátás biztosítása. Ezzel függ össze, hogy az egészségügyi kiadások aránya 2013 és 2014 között stabil maradt (2,6, illetve 2,7% volt).

A (társadalombiztosítási), szociális és jóléti szolgáltatások kiadásai 2014-ben 5,2%-kal csökkentek, és részarányuk az összes önkormányzati kiadáshoz viszonyítva 2,8 százalékponttal mérséklődött az előző évhez képest. A csökkenés elsősorban a pénzbeli ellátások területén következett be. A segélyezési feladatokra 2014-ben 132,3 milliárd forint költségvetési forrás állt rendelkezésre, egyrészt az egyes jövedelempótló támogatások kiegészítése jogcímen, másrészt hozzájárulás a pénzbeli szociális ellátásokhoz jogcímen.

Az első jogcímen a költségvetési törvény által biztosított 93,2 milliárd forint összegű eredeti előirányzat felhasználása 64,8 milliárd forintra teljesült. Ez annak volt a következménye, hogy a kormányzati szándéknak megfelelően bővült a közfoglalkoztatás, és emiatt a segélyezettek létszáma év közben elmaradt a prognosztizálttól.

Az egyes jövedelempótló támogatások kiegészítése jogcímen rögzített forrást csökkentette az önkormányzatok elvárt bevétele. A beszámítás érvényesítését követően az önkormányzatok e jogcímen 26,8 milliárd forint támogatásban részesültek.

Az önkormányzatok által fenntartott szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti intézményrendszer 2014. évi működési célú kiadása összesen 175,6 milliárd forint volt, amely mintegy 10,0 milliárd forinttal haladta meg az előző évi kiadási szintet. A bővülés alapvetően az ágazati bérintézkedésnek, és a szociális ágazati pótlék bevezetésének volt köszönhető.

A gyermekétkeztetés finanszírozása 2014-ben átalakult, és feladatalapú támogatási rendszer került bevezetésre. E célra rendelkezésre álló 103,1 milliárd forintos működési kiadásnak közel 88 %-át az intézményi saját bevételek és az állami támogatások fedezték.

Az önkormányzatok körében a legdinamikusabban az (állami) működési funkciókra fordított kiadások emelkedtek 2014-ben: erre 45,4%-kal többet fordítottak, mint 2013-ban, s így a kiadások részaránya 22,5%-ra emelkedett szemben az előző évi 17,3%-os részaránnyal. Az önkormányzatok (állami) működésen belül az általános közszolgáltatások kiadásai a meghatározóak, az összes ilyen kiadás 97,6%-át tették ki. E kiadás gyors növekedését azonban nem a személyi juttatásokra és járulékaikra fordított kiadások növekedése okozta, hanem az önkormányzatok dologi kiadásainak 32,3%-os, és beruházási kiadásainak 42,9%-os növekedése 2013-hoz képest.

Hasonlóan a központi költségvetési alrendszerhez az önkormányzati alrendszerben is dinamikusan nőttek a gazdasági és egyéb funkciók ellátását szolgáló kiadások. Részarányuk az összes önkormányzati kiadásokon belül az előző évi 24,2%-ról 27,5%-ra nőtt.

Az önkormányzati alrendszer kiadási szerkezetének lényeges átalakulása a részben az önkormányzati feladatellátásban bekövetkezett változásokkal, részben a közfoglalkoztatás kiterjesztésével, részben pedig az uniós támogatások növekvő mértékű felhasználásával magyarázható.

4. Az ESA/EDP-egyenleg alakulása

Az EU Túlzott Hiány Eljárása (angol rövidítéssel: EDP) keretében használt EDP-módszer szerint számított kormányzati szektor (ESA/EDP) hiánya 2014-ben a GDP 2,6%-át tette ki, alacsonyabb lett az előirányzott és az EU Bizottság által prognosztizált 2,9%-nál. Az előző három évben a kormányzati hiány nagysága 2011-ben 5,5%, 2012-ben 2,3%, 2013-ban pedig 2,5% volt.

E kedvező ESA/EDP-egyenleg a kormányzati szektor pénzforgalmi egyenlegéből kiindulva, az ún. „EDP-híd” korrekciós tényezőinek eredményeként alakult ki. A levezetést a **18. sz. táblázat** foglalja össze.

18. sz. táblázat

A 2014. évi GDP arányos ESA/EDP egyenleg levezetése („EDP híd”)

Az egyenlegmutató összetevői	a GDP %-ában
1. Az államháztartás (központi és önkormányzati alrendszer) pénzforgalmi egyenlege	-2,3
2. Eredményszemléletre történő áttérés miatti korrekciók	-0,2
3. Pénzügyi tranzakciók kiiktatása	0,0
4. Egyéb korrekciók	0,0
5. Államháztartáson kívüli szervezetek egyenlege	0,1
6. EDP-híd összesen (2+3+4+5)	-0,2
Kormányzati szektor EDP egyenlege	-2,6

Forrás: KSH, NGM

Az ESA/EDP egyenleg levezetéséhez kapcsolódóan az EU Bizottság által elfogadott módszertani előírások szerinti korrekciós változások és hatásaik a kormányzati szektor esetében a következők voltak:

- az eredményszemléletű számbavétel alkalmazása – ami érinti az adó- és adójellegű bevételeket, a társadalombiztosítási járulékokat, a beruházásokat, az uniós projekteket, a kamatkidadásokat és kamatbevételeket, a munkavállalói jövedelmeket stb. – a GDP 0,2%-ával rontotta a kormányzati szektor ESA/EDP egyenlegét a pénzforgalmi hiányához képest;
- a kölcsönműveletekkel, a részesedések vásárlásával, valamint az önkormányzati privatizációs bevételekkel kapcsolatos pénzügyi tranzakciók hatása semleges volt a kormányzati szektor ESA/EDP egyenlege szempontjából. Ez 2014-ben olyan pénzügyi tranzakciók eredményeként alakult, mint a FŐGÁZ részvényeinek megvásárlása, majd eladása, az Antenna Hungaria részvényeinek megvásárlása;

- az egyéb korrekciók hatása szintén semleges volt a kormányzati szektor ESA/EDP egyenlege szempontjából a pénzforgalmi egyenleghez képest;
- az államháztartáson kívüli szervezetek²⁵ egyenlege pedig a GDP 0,1%-ával javította a kormányzati szektor ESA/EDP egyenlegét a pénzforgalmi egyenleghez képest.

E tényezők összesen 2014-ben az ESA/EDP hiány nagyságát mintegy 100,0 milliárd forinttal, a GDP 0,3%-ával növelték a pénzforgalmi egyenleg nagyságához mérten.

A helyi önkormányzati alrendszer esetében az EU előírások szerinti korrekciós változások 2014-ben 1,1%-kal javították az alszektor 0,3%-os GDP-arányos bevételi többletét. Ezzel szemben a központi költségvetés esetében ESA/EDP-híd korrekció egyenleg-hatása 2014-ben -1,4% volt. Az ellentétes előjelű korrekció annak a következménye, hogy a költségvetés központi és önkormányzati alrendszere között olyan tranzakciók mentek végbe (pl. adósság-átvállalás, önkormányzati részesedések megvásárlása az állam által), amelyek a központi költségvetés pozícióját rontották az önkormányzati alrendszer pozícióját javították, de az államháztartás egészét nézve nullszaldósak voltak.

Az elkülönített állami pénzalapok és a társadalombiztosítási alapok esetében az ESA/EDP-híd szerinti korrekció egyenlegre gyakorolt hatása 2014-ben mindössze -0,1%, illetve +0,1% volt.

5. Az államadósság alakulása

5.1.A GDP-arányos államadósság alakulása

A központi költségvetés bruttó forint- és devizaadóssága 2014-ben 1882,5 milliárd forinttal nőtt. Ugyanakkor, elsősorban a GDP dinamikus növekedésének köszönhetően, a GDP-arányos államadósság 2014. év végére 76,9%-ra csökkent szemben a tervezett 79,1%-kal és a 2013. év végi 79,2%-kal.

A központi költségvetés adósságának 2014. évi növekedését négy tényező eredményezte:

- a központi költségvetés hiányát finanszírozó nettó kibocsátás, ami 761,4 milliárd forint volt;
- a február hónapban megvalósult, 401,5 milliárd forint összegű önkormányzati adósság átvállalás és a június hónapban megvalósult, 35,0 milliárd forint összegű MÁV hiteladósság-átvállalás, amely miatt nagyobb részben a központi költségvetés

²⁵ A kormányzati szektorba sorolt vállalatok és nonprofit intézmények nettó hitelfelvétele.

devizaadóssága, kisebb részben a forintadósság megemelkedett, összesen 436,5 milliárd forinttal. Megjegyzendő, hogy államháztartási szinten a 401,5 milliárd forint összegű önkormányzati adósságvállalás nem emelte az államadósságot, hiszen csak az államháztartás egyik alrendszerétől a másikhoz került át;

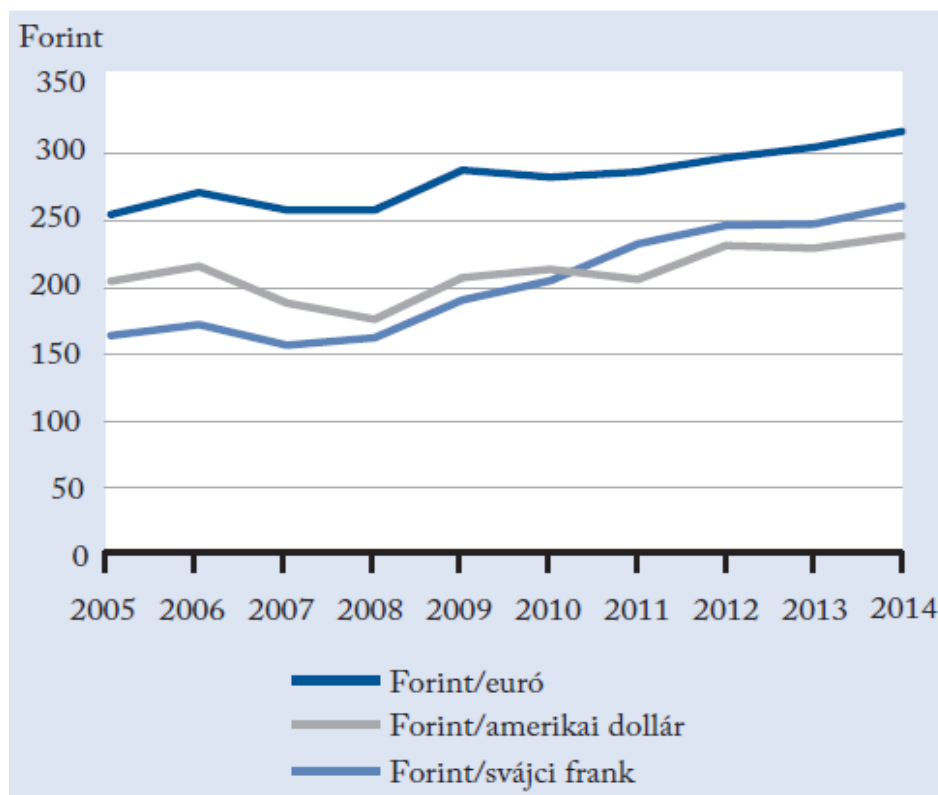
- a forint árfolyamának 2013. év végéhez képest bekövetkezett jelentős gyengülése, aminek hatására a devizaadósság fennálló részének forintban számított nyilvántartási értéke 524,6 milliárd forinttal emelkedett;
- a devizakereszt-árfolyamok jelentős változása, ami az állam partnerkockázatát csökkentő mark-to-market betétállományokat növelte 193,9 milliárd forint összegben.

A megelőző évekhez képest 2014-ben a forint euróval szembeni árfolyama kisebb kilengésekkel, szűkebb sávban ingadozott, azonban 2014-ben az éves átlagárfolyama 4%-kal leértékelődött az előző évhez képest. A forint éves átlagárfolyama a svájci frankkal szemben 2014-ben 5,3%-kal, az amerikai dollárral szemben pedig 3,9%-kal értékelődött le **(18. sz. ábra)**.

A GDP-arányos államadósság (adósságráta) kedvező változását – szélesebb összefüggésben – a következő főbb tényezők tették lehetővé:

- ❖ a felgyorsult gazdasági növekedés, ami a nominális GDP 6,8%-os bővülését eredményezte;
- ❖ a pozitív elsődleges egyenleg, amelynek GDP-arányos nagysága +1,5% volt;
- ❖ a kamatkiadás és kamatbevétel javuló egyenlege: az egyenleg GDP-arányos nagysága 2014-ben 3,1% volt szemben a 2013. évi 4%-kal.

A forint éves átlagárfolyama a főbb devizákkal szemben

Forrás: MNB

5.2.A központi költségvetés adóssága szerkezetének átalakulása

A GDP-arányos államadósság (adósságráta) csökkenése mellett az adósság forint/deviza aránya is jelentősen javult. Ennek jelentőségét aláhúzza az a körülmény, hogy 2011-ben a központi költségvetés adósságának még közel felét a devizaadósság tette ki, ami nagymértékben sérülékennyé tette Magyarországot. Ennek mérséklését jelenti, hogy – az adósságstratégiával összhangban – 2014 végére sikerült elérni a devizahitelek arányának 37,5%-ra, 3 százalékponttal történő csökkentését a 2013. decemberi 40,5 %-ról (**19. sz. táblázat, 19. sz. ábra**). E jelentős arányváltozást az eredményezte, hogy 2012-ben elkezdődött a lakossági program (a háztartások állampapír-piaci részesedésének növelése) és az MNB elindította önfinanszírozási programját azzal a céllal, hogy az intézményi befektetők likviditás-többletét az állampapírpiac felé terelje. Fontos lépés volt az is, hogy az Államadósság Kezelő Központ egy új, változó kamatozású, három éves futamú állampapírt vezetett be, amely sikeresen ösztönözte a többletkereslet felszívását.

19. sz. táblázat

A központi költségvetés bruttó adóssága

Milliárd forint

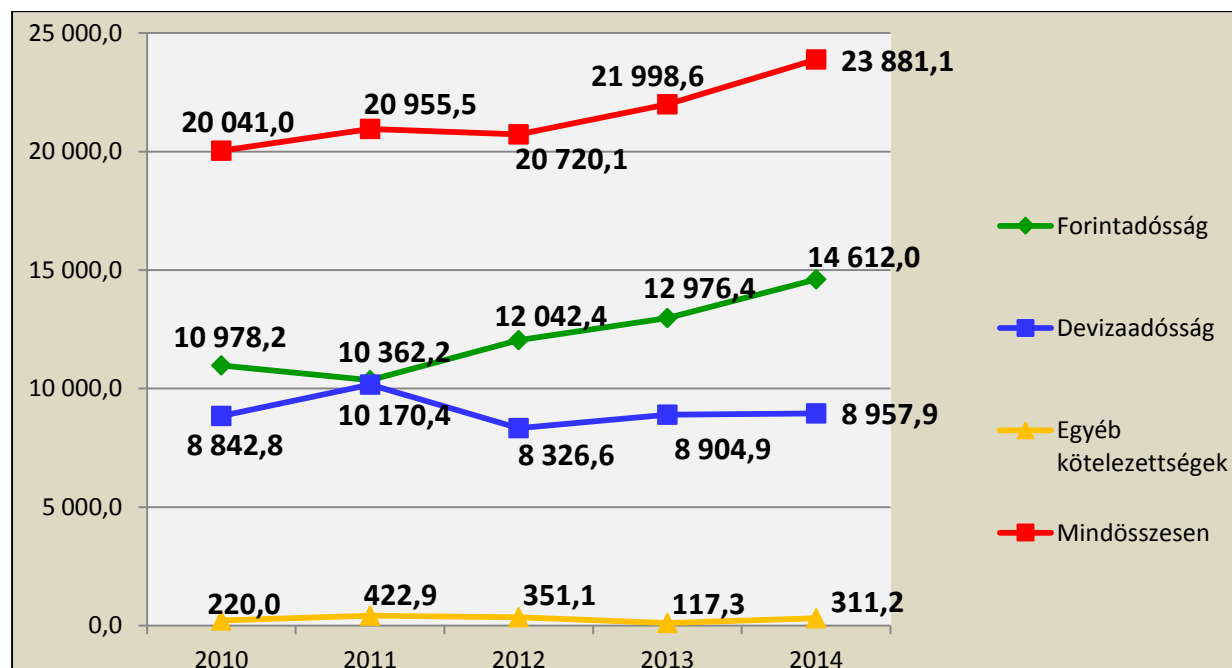
Adósságelem	2010. december	2011. december	2012. december	2013. december	2014. december
MINDÖSSZESEN	20041,0	20955,5	20720,1	21998,6	23881,1
1. Forintadósság	10978,2	10362,1	12042,4	12976,4	14612,0
2. Devizaadósság*	8842,7	10170,4	8326,6	8904,9	8957,9
2.1. Hitelek	4292,7	4458,1	3312,5	2735,6	2164,3
2.1.1. Külföldi hitelek	4292,7	4361,9	3229,0	2400,2	1889,9
2.1.2. Belföldi hitelek	0,0	96,1	83,5	335,4	274,3
2.2. Állampapírok	4550,0	5712,3	5014,1	6169,3	6793,6
2.2.1. Külföldön kibocsátott állampapírok	4550,0	5712,3	4924,2	5736,8	5844,6
2.2.2. Belföldön kibocsátott állampapírok	0,0	0,0	89,9	432,4	948,9
Egyéb kötelezettségek	220,0	422,9	351,1	117,3	311,2

Forrás: AKK Zrt

* A devizaadósság a hónap utolsó munkanapján jegyzett MNB középárfolyamon került értékelésre.

19. sz. ábra

A központi költségvetés bruttó adóssága

Forrás: AKK Zrt.

A forintpiaci forrásbevonás eredményeként 2014 márciusa után nem volt szükség piaci devizakötvény-kibocsátásra, ami hozzájárult a devizaarány gyorsabb ütemű mérséklődéséhez. Ez – a jövőt illetően – elősegíti az árfolyamkockázat mérséklődését és az adósság jövőbeni alakulásának biztonságosabb tervezését.

Fontos változás az is, hogy 2014 áprilisa óta az ország-kockázat és a referenciahozamok csökkentek. A magyar ötéves CDS felár az év eleji 250 bázispont közeli nagysága év végére 180 bázispont alá mérséklődött.

Az adósság biztos finanszírozása szempontjából fontos az adósság lejárat szerkezetének a változása is. Ennek jelentőségét kiemeli az a körülmény, hogy Magyarországon a forintadósság esetében csak 3-3,5 év az átlagos futamidő, ami nemzetközi összehasonlításban rövidnek számít. Ezzel járóan szükség van arra, hogy az adósságállomány közel egynegyede, évente 5000,0-6000,0 milliárd forintnyi adósság megújuljon. Ez magas arány nagy finanszírozási és kamatkockázatot jelent az ország számára. Egyrészt azért, mert a nemzetközi pénzpiacok kedvezőtlen alakulása idején a külföldi befektetők kivonhatják állampapírjaikat, másrészt fontos tényező az is, hogy az adósság megújítás költségigényes folyamat. Ezért az ÁKK Zrt. 2014-ben is törekedett arra, hogy a hosszabb, 3, 5 és 10 éves futamidejű, piaci finanszírozást biztosító államkötvények játszanak nagyobb szerepet a kibocsátásokban.

A lakossági állampapírok nettó kibocsátása 2014-ben rekord szintet ért el, hozzájárulva a forintban való finanszírozás bővüléséhez. A kamatozó kincstárjegyek nettó értékesítése 2014-ben 100,9 milliárd forint volt. Kedvező kamatozása miatt továbbra is jelentős kereslet mutatkozott a Prémium Magyar Államkötvények és az év során újonnan kibocsátott Bónusz Magyar Államkötvények iránt. Ezek összesített nettó értékesítése így elérte az 584,9 milliárd forintot, ami nagymértékben, közel 500,0 milliárd forinttal meghaladta a 2013. évi nettó értékesítés összegét.

Ezzel összefüggésben kedvező változás az is, hogy nőtt a forintadósság átlagos hátralévő futamideje (**20. sz. táblázat**). A forintban denominált adósság összesen hátralévő futamideje 2014-ben 3,88 évre, félévvel meghosszabbodott szemben a 2013. évi 3,29 évvel. Különösen jelentős mértékben, közel 2 évvel nőtt a nem piaci Magyar Államkötvények (MÁK) átlagos hátralévő futamideje.

A forintadósság átlagos hátralévő futamideje

Átlagos hátralévő futamidő (év)	2012.12.31	2013.12.31.	2014.12.31
Magyar Államkötvények (MÁK)	4,09	4,09	4,61
Piaci	4,05	4,00	4,54
Nem piaci	4,94	8,77	10,59
Forint-értékpapír összesen	3,23	3,11	3,69
Forinthitel	8,13	6,83	8,07
Forintban denominált adósság összesen	3,46	3,29	3,88
Ebből: piaci összesen	3,17	3,03	3,63
nem piaci összesen	6,84	7,28	8,52

Forrás: NGM

5.3.A Stabilitási törvény szerinti adósságmutató alakulása

E fejezet első részében a GDP arányos államadósságot az uniós módszertan szerinti számbavétel alapján mutattuk be. Ettől némileg különbözik az államadósság kiszámításának a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvényben meghatározott kiszámítási módja. A különbség legfontosabb eleme az, hogy a Stabilitási törvény szerint számított államadósságból ki kell szűrni a forint árfolyama változásának a hatását, azaz a devizában fennálló adósságot nem az év végi tényleges árfolyamon, hanem a költségvetési törvényben meghatározott árfolyamokkal kell meghatározni. Természetesen a bázisévre (2013-ra) és a tárgy évre (2014-re) ugyanazokat az árfolyamokat kell alkalmazni. A törvény felsorol egyéb korrekciós tényezőket is, de ezeknek 2014-ben nem volt tényleges szerepük.

*

A tanulmányban elvégzett elemzésünk az adó- és adójellegű bevételek főbb jellemző vonásainak bemutatásával, valamint a kiadások különböző típusainak és elszámolási módjainak a költségvetési egyenleg alakulásában játszott szerepének az áttekintésével – módszertani szempontból is – hasznos kiindulópontként szolgálhat a költségvetési tervezés számára. Az elemzés tapasztalatainak felhasználásával sokoldalúbban azonosíthatók a kiadási és bevételi oldalon egyaránt az olyan alternatív megoldások, helyettesítési lehetőségek, amelyek hatékonyabb költségvetési tervezést és szabályozást alapozhatnak meg.

A tanulmány megállapításai a költségvetési fejezetek döntéshozói számára – a tavalyi hasonló tanulmányunk tapasztalatai alapján – elősegíthetik a költségvetési folyamatban a kockázatelemzések körének kiszélesítését és azok minőségének javítását is. Ez utóbbi feladat megoldását különösen szükségessé teszi az a zárszámadási tapasztalat,²⁶ hogy egyenetlen és nem kielégítő a kockázatelemzés a költségvetési folyamatban, például az adó- és adójellegű bevételekkel, a költségvetést érintő uniós támogatások megalapozásával és a költségvetés kidolgozását végző és irányító koordináló szervezetek informatikai működési és biztonsági szabályozási környezetével kapcsolatban.

Továbbá, a tanulmány a költségvetést befolyásoló makrogazdasági folyamatok és környezet összefoglaló áttekintésével és értékelésével, a főbb kockázatok bemutatásával hozzájárulhat olyan feltételek kialakításához is, amelyek szükségesek a fenntartható fejlődést elősegítő költségvetés kidolgozásához.

Budapest, 2015. augusztus

---

²⁶ Állami Számvevőszék: Jelentés Magyarország 2013. évi központi költségvetése végrehajtásának ellenőrzéséről. 2014. augusztus. Budapest.

Melléklet

Az államháztartás konszolidált kiadási szerkezete funkcionális bontásban

(Pénzforgalmi szemléletben)

Megnevezés	2010 tény		2011 tény		2012 tény		2013 tény		2014	
	GDP %	Megoszlás	GDP %	Megoszlás	GDP %	Megoszlás	GDP %	Megoszlás	GDP %	Megoszlás
A) Állami működési funkciók	7,6	15,3	10,0	19,1	7,5	15,1	9,0	16,6	9,5	18,1
F01 Általános közösségi szolgáltatások	4,9	9,8	7,2	13,9	4,7	9,6	6,2	11,5	6,9	13,1
F02 Védelem	0,9	1,8	0,8	1,6	0,8	1,6	0,8	1,4	0,7	1,3
F03 Rendvédelem, közbiztonság	1,8	3,7	1,9	3,7	1,9	3,9	2,0	3,7	1,9	3,6
B) Jóléti funkciók	30,7	61,5	30,0	57,6	29,2	58,9	30,8	57,1	28,7	54,7
F04 Oktatás	5,8	11,6	5,7	10,8	5,1	10,3	5,4	10,1	5,4	10,3
a+b. Közoktatás	3,1	6,3	2,9	5,5	2,7	5,1	1,3	2,3	1,4	2,7
c. Felsőfokú oktatás	1,8	3,6	1,8	3,5	1,7	3,5	1,7	3,2	1,6	3,0
F05 Egészségügy	4,5	9,1	4,6	8,8	4,3	8,6	4,6	8,5	4,4	8,4
F06 Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	17,3	34,6	16,8	32,3	16,8	33,9	17,6	32,5	15,7	29,9
a. Táppénz, anyasági vagy ideiglenes rokkantsági jut.	1,6	3,1	1,4	2,6	1,6	3,3	1,6	2,9	1,4	2,7
b. Nyugellátások	10,0	19,8	10,1	19,5	9,4	18,9	9,8	18,1	9,1	17,4
c. Egyéb társadalombiztosítási ellátások	0,3	0,6	0,2	0,5	0,2	0,4	0,8	1,4	0,2	0,4
d. Munkanélküli ellátások	1,1	2,2	0,9	1,7	0,8	1,6	0,8	1,5	0,3	0,6
e. Családi pótlékok és gyermekeknek járó juttatások	2,1	4,1	1,9	3,7	1,9	3,7	1,8	3,3	1,6	3,1
f. Egyéb szociális támogatások	1,2	2,3	1,0	2,0	1,9	3,8	1,6	3,0	1,3	2,5
g. Szociális és jóléti intézményi szolgáltatások	1,3	2,6	1,2	2,3	1,1	2,1	1,3	2,4	1,7	3,2
F07 Lakásügyek	1,7	3,3	1,5	2,9	1,6	3,2	1,6	3,0	1,5	2,8
F08 Szórakoztató, kulturális és vallási tevékenységek	1,4	2,9	1,5	2,8	1,4	2,8	1,6	3,0	1,8	3,4
C) Gazdasági funkciók	7,1	14,3	6,8	13,1	7,7	15,5	9,4	17,3	9,6	18,3
F09 Tüzelő, üzemanyag, energia	0,0	0,1	0,0	n.a.	0,0	n.a.	0,0	0,1	0,0	0,1
F10 Mező-, erdő-, hal-, vadgazdálkodás	1,1	2,2	0,8	1,5	1,2	2,3	1,1	2,0	1,2	2,3
F11 Bányászat és ipar	0,5	1	0,4	0,7	0,3	0,7	0,4	0,8	0,3	0,6
F12 Közlekedési és távközlési tevékenységek	2,9	5,8	3,1	5,9	3,0	6,0	3,9	7,2	4,4	8,3
F13 Egyéb gazdasági tevékenységek	1,8	3,6	1,7	3,3	2,2	4,5	2,7	4,9	2,5	4,8
F14 Környezetvédelem	0,7	1,5	0,8	1,6	1,0	2,0	1,3	2,3	1,2	2,3
D) Államadósság-kezelés	4,2	8,5	4,0	7,7	4,3	8,7	4,6	8,6	4,5	8,7
E) Funkcióba nem sorolható tételek	0,3	0,4	1,7	2,5	0,9	1,8	0,2	0,4	0,1	0,2
Összesen	49,9	100,0	52,5	100,0	49,6	100,0	53,9	100,0	52,3	100,0

Forrás: NGM